

Prezidentova čestitka Pokrajinski hranilnici

Ob 125-letnici obstoja vodilnega denarnega zavoda

K 125letnici obstoja Pokrajinske hranilnice je naslovil g. prezident pokrajinske uprave na g. Čeda kot predsednika upravnega odbora hranilnice laskave čestitke z željo za nadaljnjo prosperitavo zavoda.

Med drugim je izjavil:
»Vso to dolgo dobo se je hranilnica odlično in vzgledno uveljavljala v gospodarskem življenju, bila je ves čas najpomembnejši in vodilni denarni zavod v deželi, z mecenatsko roko je bogato podpirala znanost in kulturne ustanove, na široko je vršila samarijanska dela usmiljenja, pomagala in podpirala je povsod, kjerkoli je bilo treba pomoči.

Zato je njena dela, truda in dogodkov polna zgodovina popisana vseskozi z zlatimi črkami, vsak list njene kronike izpričuje njeno in potrebo njenega odločnega

jočega udeleževanja v gospodarskem utripanju mesta ljubljanskega in podeželja. Nujna posledica temu je, da uživa danes povsod najboljši sloves in največji ugled ne le v naši ožji domovini temveč tudi daleč izven naših meja v inozemstvu.

Moja iskrena želja je, naj bi hranilnica tudi v bodočnosti krepko uspevala in procvetala ter bila vedno dejavna poponnega zaupanja in priznanja; želim, da bi se dvigala in dvignila do danes še neslutenega, najvišjega razvoja, ki je na denarstvenem poprišču pri tukajšnjih razmerah sploh dosegljiv.

Prosim Vas, gospod predsednik, sprejmite te moje najtoplejše občutene čestitke in najboljše želje v imenu hranilnice, ki ji načelujete ob njenem tako pomembnem jubileju, na izvoljno znanje.

Strah pred zimo

Komunistični tolovaji ropajo vedno bolj brutalno in tudi lastnim pristašem ne prizanašajo več

Včeraj smo objavili niz poročil z Goriskega in s Krasa, ki kažejo, kako komunistični tolovaji tudi na Primorskem na debelo ropajo. Med tem se nadaljuje njihovo ropanje tudi na Notranjskem in Dolenjskem povsod, odkoder se niso pregnali. Značilno je, da v zadnjem času niti onim rodbinam ne prizanašajo več, ki z njimi simpatizirajo ali celo sodelujejo. To kaže na eni strani, kako velika je njihova stiska, na drugi strani pa tudi, kako bolj in bolj izgubljajo svoje živce.

Pojasnijo za ta pojav najdemo v silnem strahu komunističnih tolovajev pred zimo. Če so bili prej še tako trdno prepričani, da jim letošnje zime ne bo treba več prebiti v hribih in gozdovih, so morali sedaj že davno spoznati, da so se tudi letošnji prevarali in da so bile njihove nade spet enkrat prazne, njihovi računi spet enkrat napačni.

Slej ko prej so navezani predvsem na sebe. Ker pa dobro vedo, da sami ne morejo ničesar doseči razen novih udarcev in novih izgub, je razumljivo, da njih malodušje hitro narasča.

Temu se pridružuje še okoliščina, da potiskajo nemški in domobranski oddelki komunistična tolovajska krдела z vedno obsežnejših področij, in jih stiskajo na čedalje manjše predele. Vsak dan imajo zaradi tega tolovajev manj krajev, kjer bi se lahko zavarovali pred dežjem in mrazom, a tudi manj kmetij, kjer lahko še kaj vzamejo. V grenkem, a zaslužnem razočaranju uvidevajo, da se bodo morali umakniti še globlje v gozdove in višje v hribe, kjer ne bodo mogli nikjer več ropati. Zato obupno »rekvirirajo« v se naglici, kjer in kar le morejo, da si naropajo vsaj nekaj zaloge za trde zimske tedne. Da s tem potiskajo prizadeto prebivalstvo v neizmerno bedo in nesrečo ter ga izpostavljajo lakoti, to jim je v njihovi brezvestnosti in njihovem strahu malo mar.

V okolici Rovt na Notranjskem so bile pretekli teden na roparskih pohodih kar tri »brigade«. Ropali so zlasti v Plevšah, v Sopotu na Hlevnem vrhu in pri sv. Treh kraljih, dvakrat pa celo v neposredni bližini Rovt samih. Med drugim so ropali tudi neko rodbino, ki je nekdanj veljala za izrazito ofarsko. Odpeljali so ji voz, konja, dva prašiča in več na pol ustrojnih kobil. Naredili bi še večjo škodo in povzročili še večjo nesrečo, če ne bi jim bili povsod za petami domobranci. Ki so jih neumorno zasledovali ter jim mnogo naropanega plena spet odvzeli. Z veseljem in hvaležnostjo so potem kmetije iz domobranskih rok sprejemali nazaj živino, hrano in obleko. Tako so tolovaji mogli odpeljati in odnesti razmeroma malo naropane blaga, pač pa v so spopadih z domobranci izgubili 27 »tovaršev«.

Komunisti so spet izropali celo vrsto družin na Črnem vrhu in okolici. Pobrali so jim vse, družine pa izgnali in so se zatekle v Hotedersko. Ko so se bližali domobranci, so jo tolovaji hitro pobrisali. S seboj so vzeli tudi več simpatizerskih družin, ki so očitno imele slabo vest, ker so poprej tolovajev označevale hiše, katere naj izropajo. Te družine so šle v smeri proti Vipavski.

Boji na otoku Mindoro

Neprestani japonski napadi na ameriško izkrcavalno brodovje

Tokio, 18. dec. »Iz novih sovražnikovih izkrcavalnih operacij pri San Joseju ob južnem robu otoka Mindoro je razvidno, da sovražniku vsled trdega japonskega odpora na Leyti ni preostalo nič drugega kakor, da se je spustil v to novo hazardno igro,« je izjavil generalni poročnik Homma, bivši vrhovni poveljnik na Filipinih, zastopnikom tiska v Tokiju. »Sovražnik se ne more in ne sme spustiti v obrambne bitke, v kakršne so ga prisilile japonske sile na Leyti, marveč nadalje išče hitro odločitev. Le tako je mogoče razlagati drzni skok na otok Mindoro, 400 km severozahodno od Leyte. Odtod namreč upa sovražnik, da bo lahko pretegal zvezo Leyte z Luzonom, ker misli, da se bo za korak bolj približal uresničenju prekinitve japonskih zvez na južnem področju.

Gledano s stališča, da je Manila cilj Mac Arthurjeve filipinske ofenzive, je oporišče na Mindoro velikega pomena. Kakor je poudaril general Homma, otok Luzon nima nobene ugodne luke na vzhodni obali in je zato sovražnik navezan na »sunk« z zapada. Kakor na Leyti hoče tudi na Mindoro v prvi vrsti ustvariti letalska. S tem bi postal ta otok, čeprav skoro nimajo nobenih cest, zelo važno oporišče, na drugi strani pa je s tem podoben sovražnik dovoljno zvezo in povečal nevarnost napadov. Sovražnikove izgube na morju Suu pa stalno narasčajo. Potem, ko je objavil japonski glavni štab 16. decembra, da so potopile oziroma poškodovale japonske sile v tem vodovju 25 sovražnikovih prevoznih ali vojniških ladij, so sporočili v nedeljo, da so bile potopljene 4 nadaljnje prevozne ladje

in ena bojna ladja ali velika križarka. S tem so Japonci uničili ali onesposobili več kakor tretjino sovražnikovih spremeljav, ki je štela prvotno približno 80 edinic. Ker pa japonski bombniki in torpedna letala ter posebni napadalniki oddelki noč in dan napadajo sovražnikove ladjevje, računajo, da se bodo nasprotnikove izgube v bližnji bodočnosti še močno povečale.

Zemljepisno predstavlja Mindoro nadaljevanje vulkanske gorke verige, ki se razteza od otoka Luzona proti jugozahodu preko otoka Mindoro na otok Palawan. Na tem po velikosti sedmem filipinskem otoku pride na kvadratni kilometer le 13 ljudi, vsled česar tudi ni to nobene industrije. V gorati notranjosti se živijo povsem necivilizirani domačini. Poljedelstvo in gozdarstvo ter gojenje konoplje in ribištvo tvorijo gospodarsko podlago otoka.

Letalski napad na Nagoje

Tokio, 18. dec. 70 ameriških velebombarkov je napadlo 18. decembra popoldne okoli mesta Nagoje na Hondu. Povzročena škoda je majhna. Istovrstno je nekaj velen letalo preletelo področje Inakija, vendar niso odprla bomb.

17 ameriških velebombarnikov sestreljenih

Tokio, 19. dec. V tork zjutraj je napadlo po vesti japonskega glavnega štaba okrog 30 ameriških velebombarnikov Omuro na Klušiju. Število sestrelitev sedaj še proučujejo. Povzročena škoda je le majhna. Med napadom na Nagojo so sestrelili 17 ameriških velebombarnikov, nadaljnjih 20 pa

poškodovali. Dve japonski letali sta se namenoma vrtili na sovražnika, 4 nadaljnja se niso vrnila na svoje oporišče.

Novo potopitve pri Mindoru
Tokio, 19. dec. Japonski glavni štab je objavil v tork, da so potopila japonska letala pri napadih na sovražnikove spremeljav v vodovju pri San Joseju in otoku Mindoro dne 17. in 18. decembra 1 križarko ali rušilec ter tri prevozne ladje. Dve prevozne ladje so težko poškodovale in zažgale.

Churchill je umolknil

Amsterdam, 19. dec. Churchill je izjavil danes v angleški spodnji zbornici, da ni nameraval podati parlamentu izjave o vojnem položaju. Vsekakor se sedaj vrši »velika bitka«. Na pripombo nekega poslanca, da prevzemajo angleški listi trenutno vsa poročila iz nemških virov in da bi bilo dobro, ako bi po odstranitvi tiskovne zapore dobili listi boljše informacije, je izjavil Churchill, da je za vprašanje začasne zapore objavljanja novic pristojen vrhovni poveljnik, ki ga je treba vsekakor podpirati.

Stockholm, 19. dec. Churchill je objavil v spodnji zbornici, da ne bo imel pred božičnimi počitnicami nobenega govora več. Parlamentarne počitnice se bodo pričele po vesti »United Pressa« v četrtek. Churchill je odklonil tudi nadaljnje izjave o Grčiji. Ker je angleški tisk z velikim poudarkom napovedoval nov Churchillov govor, je nekoliko presenetljivo, ker se je Churchill odločil za molk. Ne bomo se mnogo motili, ako bomo tolažili: ta molk kot dokaz za spore v nasprotjem taboru, ki so Churchill zmešali račune.

Francosko teroristično pravosodje

Zeneva, 17. dec. Zasedanje katoliških duhovnikov v Visokih Savojih je zavzelo takšne oblike, da se je škof iz Annecyja obrnil na javnost s pozivom na pomoč. Sporočil je, da so boljševiki odpeljali v ubij s strelom v tihim duhovnike v dveh občinah. V poslednjih dneh je zbežalo z Visokih Savojev preko švicarske meje pred boljševiškim terorjem 12 duhovnikov.

Listi prinašajo nadaljnja poročila, iz katerih je razvidna brutalnost terorističnega pravosodstva v Franciji. Tako javlja list »Le Progrès« da so obdobji nekega 61-letnega bivšega častnika na 20 let zapora, ker je 3 mesece vodil mlajši v neki občini, ki pa je istočasno podpiral tudi teroriste. Neki delavec, ki se je s močjo vpisal v mlajši, ki pa v njej ni deloval, je bil obsojen na 6 mesečni zapor. Po poročilih potnikov iz Toulousea imajo tamkajšnj manj 15 nenadzorovanih zaporov, v katerih mučijo jetnike. Ker pa se zdi uradno pravosodstvo boljševikom očitno še premalo, vidrivo v poslednjem času v zapore in odvajajo s seboj jetnike, čijih usoda je verjetno započeta.

S kongresa narodnih novinarskih združenj

Dunaj, 17. dec. Na mednarodnem delovnem zborovanju Zveze narodnih novinarskih združenj so dočeli nove teze in nova gesla v okviru duhovnega spora s sovražnikovimi silami. Višek zborovanja je bilo zasedanje predsedništva, na katerem so se enkrat govorili zastopniki vseh narodov in držav, ki pripadajo organizaciji evropskega novinarstva.

Na uvodnem zasedanju predsedništva so bila podana prethajša poročila o zasedavanjih, katerim so izpostavljeni nacionalni, svojega evropskega poslanstva se zavedajoji novinarji na »osvojenih« ozemljih, na zaključnem zasedanju pa so podali številni zastopniki teh dežel pregled pozitivnega dela, ki ga je omogočila Zveza novinarjev.

Kakor je sporočil generalni tajnik Zveze narodnih novinarskih združenj dr. Freiherr du Prel je skrbela zveza za to, da so mogli udeleženci izmenjati svoje misli, kar je potrebno za nadaljnje pozitivno delo. Ti novinarji, ki so prispevali v Nem-

Sporočilo Zimske pomoči

Veleakcija Zimske pomoči za božično odaritev beguncev in siromakov sporoča, da je z današnjim dnevom zapra posamezne nabiralnice, olptra pa ostane še glavna nabiralnica na Ulici 3. maja v trgovini Rojina. Ker smo ugotovili, da je še mnogo strank, pri katerih se naši nabiralci ali niso zglasili, ali niso našli v času nabiranja strank doma, zato prosimo vse one, ki še niso darovali, ali niso našli prilike svojih darov izročiti našim nabiralcem, da osebno dostavijo pripravljene darove glavni nabiralnici, če pa sami ne morejo ali ne žele, naj izvolijo obvestiti pisarno Zimske pomoči, Gosposvetska cesta 2/I, da bo ona poslala k njim svoje ljudi. (Telefonska številka 39-01).

Dragi rojaki in rojakinje! Potreba je zelo velika. Zato vas še enkrat najiskrenejše prosimo v imenu vseh siromakov, da se blagohotno odzovete v teh poslednjih dnevih pred božičem našemu vabilu ter tako napravite s svojimi darovi vsaj nekoliko veselja in vlijete tolažbo v srca ubožcev.

Obvestila »Preveda«

Delitev sesekljanega mesa

Kot poseben božični dodatek dobijo ljubljanski potrošniki v četrtek, 21. decembra pri svojem stalnem mesarju na odrezka »Dec-17« in »Dec-18« osnovne živ. nakaznice, ki jo je izdal Mestni preskrbovalni urad v Ljubljani (znotraj bloka: brez pretiska, zunan blok: s pretiskano eno vijoličasto črto) skupno 100 g sesekljanega prašičjega mesa po ceni 64 lir za kg.

Zhrane in nalepljene odrezke bodo predložili mesarji Prevodu, Gosposka 12/I, soba št. 11 v petek, 22. decembra od 1/5 do 1/17 ure.

Delitev zaseke

Ljubljanski potrošniki, stanujoči zunaj varnostnega pasu, prejmejo v četrtek 21. decembra, po 250 g zaseke za mesec decembra na 19 odrezkov za maslobo na osnovni živilski nakaznici (ena pretiskana vijoličasta črta, žig mestnega preskrbovalnega urada) in sicer z datumi od 2. do 8. 12., od 10. — 15. 12. in od 17. — 23. 12. Prodajna cena 34 lir za kg.

Zhrane odrezke bodo predložili mesarji Prevodu, Gosposka 12/I, soba št. 11 v petek, 22. decembra med 1/3 in 1/5 uro.

Cena žganju

Vinsko žganje 38—40% 164 lir; sadno žganje 38—40% 142 lir; korintsko žganje 38—40% 193 lir; konjak 38—40% 217 lir; brinovce 38—40% 219 lir; rum 38—40% 184 lir.

Varčujte za vodc!

čjo iz dežel, kjer vlada sedaj sovražnik, so izgubili po večini vse svoje premoženje in svoje dosežene službe.

Govorniki so se zadržali za oskobo, ki jim je bila nudena, in so izjavili, da ne bodo popustili v boju proti skupnemu sovražniku. To izjavo sodelovanja so potrdili glavni urednik Ginas, ki je zastopal Estonsko in Latvijo, glavni urednik Victor Mattheyses za Belgijo in glavni urednik Ward Hermans za flamsko časopisje.

Narodni komisar republikanskega fašističnega časnikarskega sindikata Giulio Benedetti je podal zanimiva poročila o socializaciji novinarstva v severni Italiji. Jean Luchaire, francoski generalni komiser za informacijo in propagando, je opozoril na to, da je bil takovani svobodni francoski tisk v resnici suženj treh velikih kapitalističnih trustov, ki so prejemali svoje ukaze iz Londona. Luchaire je sporočil svoje predloge, s katerimi je hotel odstraniti političen vpliv na področju novinarskega dela.

Novo predavanje Nemške akademije

Dr. Turowski o pesniku Hölderlinu

V tork zvečer je priredil ljubljanski lektorat Nemške akademije v srebrni dvorani Uniona dobro obiskano predavanje o pesniškem poslanstvu Friedricha Hölderlina. Predaval je prof. dr. Turowski, ki ga je vojaška dolžnost zanesla v Ljubljano in se jo zvrstil med sodelavce Nemške akademije. Razlagal je delo pesnika, ki je zelo blizu predavatelju in z njim tudi vse njegovi generaciji, saj je Hölderlin eno najpogostejše omenjenih pesniških imen v nemškem kulturnem svetu.

Predavanje je otvoril vodja lektorata Nemške akademije prof. dr. Swoboda in pozdravil predstavnika nemškega konzulata kanclerja Liesenberga, visokega zastopnika SS, odposlanca predsednika pokrajinske vlade, rektorja univerze, zastopnika mestne občine, Slov. akademije znanosti in umetnosti in številno občinstvo. Nato je povzel besedo dr. Turowski in omenil, da ne bo mogel orisati celotne podobe Hölderlinove poezije, pač pa bo z nekaterimi pogledi osvetlil njeno poslanstvo v nemškem narodu. Predavanje o tem glasniku novega nemškega etosa je bilo prav zanimivo, tem bolj, ker je predavatelj vplel vmes recitacije nekaterih Hölderlinovih pesmi, posebej še iz zbirke znamenitih »Hymnen«, ki jih kritika po njihovi idejni vsebini in virtuosno doganjen jeziku uvršča med najznamenitejše nemške poetične umotvore 19. stoletja.

Hölderlin (1770—1843) je bil izprva blizu weimarskemu literarnemu krogu, vendar je kmalu krenil na samosvoja pota. Komaj se je razvil in z nesmrtnimi deli uveljavil njegov izredni pesniški talent, že ga je kruto udarila usoda: pesnik, ki je s tolikšno silo oznanjal ideal grške lepote, je še mlad duševno ugasnil in ostal posled štiri deset let v duševnem mraku. Hölderlin se je v marsičem oddaljil prevladujočemu toku v tedanji nemški poeziji. Odvrgel se je od racionalistične miselnosti, ki je vladala tudi v poeziji in poveličeval naravo in njene večne sile, vendar ne v smislu in duhu romantikov, marveč tako, kakor je naravo občutil in doživljal antični človek. V tej preusmeritvi od klasičnega tedanjega modnega tipa ter od idealov francoske revolucije, ki je vzburla Evropo, k idealu heroičnega človeka, je bilo predvsem poslanstvo Hölderlinove pesniške umetnosti. V drugi vrsti pa je pisatelj »Hyperion« bolj kakor vsi ostali pesniki tega časa usmerjal

namenske duhovne poglede v Helado; želel si je, da bi njeni človeški, miselni in estetski vzori postali tudi Nemcem kažipot v njihovem duhovnem razvoju. Bil je ves zavezan v grško lepoto in je v okviru grške krajine, ki je ni nikdar videl s telesnimi očmi, razodeval ideale novega človeka, obenem pa ideale novega Nemca kot dediča stare Helade. V tej svoji veri v nemštvo, v njegovo moč, v njegov heroizem in njegovo evropsko poslanstvo je Friedrich Hölderlin prehitel svoj čas in postal zgodnji znanilec sodobnosti.

Predavatelj je podrobneje obravnaval Hölderlinove pesniške sanje o grškem svetu in odgovoril tudi na vprašanje glede pesnikovega odnosa do krščanstva, odnosa, ki je kazal svojevrstno zmes helenskih in krščanskih idealov. — Hölderlinovo delo je bilo pozneje precej pozabljeno; tako ga v začetku tega stoletja ni skoraj nihče več upošteval. Malo pred prvo svetovno vojno je jela zopet vzhajati na nemškem nebu zvezda Hölderlinove slave, njegovo delo so začeli preučevati in komentirati, pomen njegove poezije za nemško in evropsko literaturo je postal jasnejši kakor kdaj koli prej in zlasti današnja Nemčija šteje Hölderlina med velike poete, ki so se najbolj približali vekovitim idealom nemstva in evropskega. Dr. Turowski je zaključil svoja poučna izjavljana z recitacijo pesmi iz »Antike Strophene«: »Gesang des Deutschen«. Za lepo predavanje se mu je zahvalil predsednik tukajšnje Nemške akademije prof. Swoboda.

Obvestila Slovenskega Rdečega križa

Pozor! Vrstni red za sprejemanje paketov za čas od 25. do 29. decembra 1944 je naslednji: Vseled praznikov se bodo sprejemali paketi za naslovlence s črko N, O in R že v četrtek dne 21. t. m.; paketi za naslovlence s črko P pa v petek dne 22. t. m. popoldne od 3.—1/5 ure; črka S pride na vrsto dne 27. črke S, T in U v četrtek dne 28. in črke V, Z in Z v petek dne 29. decembra 1944.

Občinstvo se ponovno naproša, naj pazi na vrstni red, ki se objavi ob koncu vsakega tedna za prihodnji teden, ker s tem odpadejo številna povpreševanja; med tednom.

Gospodarstvo

Cene za mlečne proizvode

Prevod v Ljubljani je z vloga z dne 18. novembra 1944 zaprosil za odobritev cene za surovo maslo, pinjenec in posneto mleko. Na podstavi čl. 1. navedbe proti navajanju cen št. 19 z dne 1. marca 1944, št. 1. št. 63-22 iz 1944, odločbe z dne 15. junija 1944, št. 1. št. 154-44 iz 1944 in navedbe z dne 3. oktobra 1944, št. 1. št. 211-80 iz 1944, o d o b r a v a komisar za cene Prevodu v Ljubljani sledeče najvišje cene.

V prodaji na debelo za posneto mleko 11 je L. 2.20 (dve liri dvajset); surovo maslo 1 kg je L. 49 (devetindeset lir); pinjenec 11 je L. 2.20 (dve liri dvajset) franko skladišče, vključno javne datjave.

V prodaji na drobno za posneto mleko 11 je L. 2.40 (dve liri štirideset); surovo maslo 1 kg je L. 54.— (stirindeset lir); pinjenec 11 je L. 2.40 (dve liri štirideset) franko prodajalna, vključno javne datjave.

Kmetijska zbornica za Ljubljansko pokrajino je z vloga z dne 20. nov. 1944 zaprosila za odobritev cene za surovo maslo.

Na podstavi čl. 1. navedbe proti navajanju cen št. 19 z dne 1. marca 1944, št. 1. št. 63-22 iz 1944, odločbe z dne 15. junija 1944, št. 1. št. 154-44 iz 1944 in navedbe z dne 3. okt. 1944, št. 1. št. 211-80 iz 1944, o d o b r a v a komisar za cene Kmetijske zbornice za Ljubljansko pokrajino, sledeče najvišje cene za surovo maslo 1 kg je 45 lir. franko skladišče ali zbiralnica Preveda.

Cenik z najvišjim cenami mora biti na vpogled občinstvu na vidnem mestu v vseh obratnih prostorih, kjer se prodaja blago, navedeno v ceniku.

Vsako neposredno ali posredno zvišanje cen je prepovedano. Kršitelji se kaznujejo po zakonskih predpisih.

Gospodarske vesti

— Velika nadprodukcija bakra po vojni. Pri zaveznikih velja baker še vedno za jelekot kot najvažnejša kovina za vojno industrijo, in sicer zaradi tega, ker zavezniki zelo razkošno uporabljajo baker, med tem ko so Nemci znali najti primeren nadomestek v drugih kovinah, zlasti v aluminiju. V razdobju od prve do druge svetovne vojne se je svetovna proizvodnja bakra skoraj podvojila, potrošnja bakra ni v enakem tempu sledila naraščanju proizvodnje, čeprav je razvoj elektroehničke povzročil rastočo porabo. Zavezniki so v teku vojn let izdali najrazličnejše ukrepe, da se proizvodnja bakra dvigne. Tako so pričeli znova obratovati že opuščeni rudniki bakrene rude, otvorili pa so tudi številne nove rudnike. Med tem ko je svetovna potrošnja bakra pred sedanjo vojno komaj prekorakala 2 milijona ton na leto, je v letu 1941 narasla na 2.5 milijona ton, naslednje leto na 2.75 milijona ton in v lanskem letu na 3 milijone ton. Forsiranje proizvodnje bakra pa je šlo očitno preko zastavljenega cilja, kajti v zadnjem letu so se pričele v Ameriki in Angliji kupiti zažoge. Anglija je bila primorana omejiti nakupe bakra v Rodeziji za 25 do 30%, enake omejitve napovedujejo v Zedinjenih državah. Občutno povečana produkcijska kapaciteta, ki je kakor rečeno dosega 3 milijone ton na leto, bo po končani vojni povzročila občutno nadprodukcijo in težkoče pri prodaji bakra. Nastal bo zjaten presežek proizvodnje, ki ga ne bo mogoče porabiti. V normalnih letih pred vojno ni civilna potrošnja nikdar dosegla 2 milijona ton. Celotna potrošnja je prekorakala to mejo šele, ko se je po letu 1937 pridružila potrošnja za oboroževanje. Res je po vojni računati s povečano civilno potrošnjo, vendar ta povečana civilna potrošnja ne bo mogla doseči produkcijske kapacitete. Zato se v Angliji bavi strokovnjaki z načrti, kako po vojni pospeševati porabo bakra zlasti v gradbeni stroki. Se sedaj so pričeli s propagando, da bi se po vojni strehe krile predvsem z bakreno pocelino. Navzlic temu ni verjetno, da bi potrošnja prekorakala 2 in pol milijona ton. Kakor smo že svoj čas poročali, pričakujejo podobno nadprodukcijo tudi v proizvodnji aluminija.

— Angleški interesi v rumunskem gospodarstvu. V zvezi z zaplembi vrtnih naprav v rumunski petrolejski industriji od strani sovjetskih oblastev je bilo v angleški spodnji zbornici stavljeno vprašanje zunanjemu ministru Eden glede zaščite angleških interesov v rumunskem gospodarstvu. Zunanji minister Eden je odgovoril, da je angleška vlada to vprašanje v zadnjih tednih izredno temeljito proučevala. Potrdil je, da obstajajo angleški interesi, zaradi katerih je Anglija upravičena zahtevati od sovjetskega zaveznika jamstva. V ostalem je izjavil Eden, da se nadaljnje razgovori v Moskvi z namenom, da se omejijo revizije materiala na one primere, ki so predvideni v pogodbi o premirju.

Važno navedilo

Z ozirom na možnost, da bi bile ob priliki bombnega napada razrušene vodovodne naprave, bi postala delno neuporabna tudi stranskiša na vodno izplakovanje. Da se omogoči njihova uporaba, morajo biti na razpolago v vseh stranskiših na vodno izplakovanje večje posode, napolnjene z vodo. Tudi bo potrebno, da se v tem slučaju stranskiša od časa do časa desinficirajo.

Izmed desinfekcijskih sredstev je najcenejše in najbolj apeno mleko, v drugi vrsti klorovo apno, če je na razpolago. Nekatje na dvorišču mora biti pripravljena večja količina gašenega apna, katero se po potrebi razredči z vodo in se z njim razkuži stranskiša. Vsaka školkja mora imeti lesen pokrov.

Brivske in frizerske obratovalnice za praznike

Na prošnjo Združenja industrijcev in obrtnikov Ljubljanske pokrajine, odseka za obrtništvo, se z ozirom na odredbo VIII, št. 5957-90 z dne 2. novembra 1944 o omejitvi potrošnje električnega toka določa za brivsko-frizerske obratovalnice v Ljubljani sledeči delovni urnik za božične praznike 1944-45.

24. XII. Sv. večer: obratovalnice odprte od 7. do 15. ure brez opoldanske odmora.

25. XII. Božič (Sv. dan): obratovalnice zaprte vs dan.

26. XII. sv. Stefan: obratovalnice odprte dopoldne od 7. do 12.30 ure.

31. XII. Silvestrovo: obratovalnice odprte od 7. do 15. ure brez opoldanske odmora.

1. I. Novo leto: obratovalnice zaprte vs dan.

6. I. Sv. Trije kralji: obratovalnice odprte dopoldne od 7. do 12.30 ure.

Bela Ljubljana — vedno bolj zelena

Ko so se pred nedavnimi leti ločili košatih, čistiljivih kostanjov v Zvezdi, na Celovški, na Dolenjski in na Opekarski cesti, je na prvi pogled izgledalo, da mislijo izteptati prijazne nasade po mestu in marsikdo je bil zaradi tega ozirovljen. Kaj kmalu pa se je lahko prepričal, da tisti nekaj koštanjev, ki so jih posekali doli so v vročih poletnih dneh dali res prijetno senco, ni mnogo vplivalo na razvoj ljubljanskih nasadov, ker so jih takoj nadomestili z novimi nasadi, bilo je pa tudi neobhodno potrebno, zlasti zaradi sodobnega razvoja mesta, da so jih odstranili. Tudi ob Ljubljani je moral marsikateri drevesni orjek pasti, na njegovo mesto pa so takoj posadili nove, primernejše nasade.

Naša Ljubljana, ki upravičeno slovi kot belo mesto, postaja iz leta v leto bolj zelena. Ljubljanski parki so zmeraj številnejši. Ni dvoma, da je vojna nekoliko zavrla razvoj našega mesta v tej smeri, kljub izrednim razmeram pa se zelena obleka Ljubljane zmeraj bolj izpopolnjuje. Danes skoraj ni več trga v mestu, ki bi ne imel vsaj nekaj nasadov. Poleg Zvezde, ki se razvija v košat park, imajo sistematično urejene nasade še Valvazorjev, Trubarjev, Rimski, Hrvatski, Vodnikov in Ambrožev trg ter v manjši meri Martijev trg. So pa še drugi trgi, ki se lahko ponašajo z zelenjem. Drevesa rasto na Sv. Jakoba trgu, na Marmontovem in na Napoleonom trgu. Borštinski trg krasi košata ilipa, na križišču Igriske in Erjavčeve ulice pred dramskim gledališčem tudi stoji košato drevo.

Poleg trgov pa so še bolj številni ljubljanski drevoredi. Odločujoči činitelji streme za tem, da bi vsako večjo ljubljansko ulico in cesto, kolikor pač to dopuščajo zahteve sodobnega prometa, spremenili v prijeten drevored. Morda med najbolj zelenimi je danes Bleiweisova cesta, ki ima nasade v vsej dolžini. Vzporedno z Bleiweisovo cesto stoji dolga in ravna Vilharjeva cesta, ki na obeh straneh posajena z gostimi vrstami že zelo košatih nasadov, vendar še ne urejenih. Med stare in mlane drevoredne spadajo Cili-Metodova ulica od železniškega prelaza dalje, del Gosposvetske ceste, Ulica 3. maja od opernega gledališča do Tičovića (samo na levi strani), Gledališka ulica na odseku od Dukičevega bloka do Gosposvetske ceste, Resljeva ce-

sta, Cesta 800 let Ljubljane in delno Jegličeva cesta. Drevored ima tudi Metelkova ulica. Na Taboru je nekaj urejenih nasadov, ki bi lahko nosili ime park. Drevored srečujemo tudi na Dolenjski cesti, na Prulah, na obeh straneh Ljubljane, na Opekarski cesti, v Peruškovi ulici in še marsikje.

Tudi v predmestju so nastali nekateri drevoredi. Tržaška cesta na Viču ima na obeh straneh nove nasade, posajene pred leti, ki so se že močno razvili. Cesta v Rožno dolino pa ima še stara košata drevesa, prav tako Cesta na Rožnik. Svojevrsten je drevored murv na robu Trnovskega. Pri pokopališču sv. Križa je znan drevored hmeljnikov. V Rožni dolini je v vsej dolžini posajena v drevinah Cesta V. Prijazne nasade ima tudi Groharjeva ulica, ki so nekako nalajevanje drevoreda na Bleiweisovi cesti. Najmlajše nasade ima podaljšek Nunske ulice.

Na prvi pogled izgleda, da nasadi prodirajo iz mestnega središča v predmestja. To drži samo v pogledu načrtnih parkov in drevoredov. V resnici so prav ljubljanska predmestja tista, ki imajo največ zelenja. V predmestjih namreč skoraj ni hiše, bodisi stare ali nove, ki bi ne bila obdana z zelenjavim ali cvetličnim vrtnom ter z drevesi, sadnimi ali ukrasnimi. Spomladi in poleti se prijazni domovi v predmestjih Ljubljane kar skrivajo v zelenju in cvetju. Vendar pa ima tudi mestno središče poleg številnih parkov in drevoredov še mnogo drugega zelenja. Celotno v najgostejšem središču mesta se dobe po dvoriščih in po notranjosti večjih blokov mnogi vrtovi. Pogled z letala na Ljubljano ali pa že samo pogled z nebotičnika ali ljubljanskega gradu dokazuje, kako velika je ploskev v središču mesta, ki jo zavzemajo zelenjasti in ukrasni vrtovi. Zelena obleka bele Ljubljane se je že tako izpopolnila, da bi bilo danes težko naštet vse parke, vse drevoredne in vse druge umetne nasade po trgih, ulicah in cestah, kaj šele, da bi našli vse skrite in vidne vrtove. Te vrstice nudijo samo bežen prikaz ljubljanskih nasadov. Pri tem je jasno razvidno, da bo naše mesto dobilo morla že v bližnji bodočnosti še mnogo novih parkov in drevoredov. Zato je popolnoma upravičeno mnenje, da bi Ljubljana poleg nasadev, s katerimi, lahko dobila še nadevček zelenac.

Kako naj pomagam siromaku

Med najbolj perečimi vprašanji naših dni je tudi pri nas socialno vprašanje. Izjemne razmere in najrazličnejše nesreče, ki so nujna posledica vsake vojne, so številno potrebnih in najpotrebnejših znatno povečale. Z druge strani pa si oblast in posamezniki z vsemi silami prizadevajo, da bi bilo, če že ne odstranili, vsaj omejili in napravili znatno življenje siromakov. Dejstva dokazujejo, da je bilo v tem pogledu storjeno v vojnih letih mnogo več kakor kdaj koli prej.

Da bi bila pomoč siromakom, ne glede na to, kako in zakaj so zašli v bledo, resničkovita, bi morali v socialni akciji sodelovati vsi tisti, ki kljub vsemu še zmeraj žive v blagostanju. Z drugimi besedami povedano: pomagati bi moral vsak po svojih močeh. Pri tem pa je tudi velikega pomena, kakšna je pomoč, ki jo kdor koli nudi siromaku. To je vprašanje, ki se je kot nujnost porodilo iz socialnega vprašanja.

Kadar hitimo na pomoč bližnjemu v stiski, se moramo vsaj skušati živjeti v njegov položaj. Pred vsem ga moramo razumeti. Le tako mu lahko učinkovito pomagamo. Kajti nedvomno je, da ni vseeno, kako mu pomagamo. Primeri se, da neko nujno potrebuje določeno vsoto denarja ali pa določeno predmet. Če neko potrebuje n. pr. takoj 100 lir, mu prav nič ne pomagamo, če mu damo čez teden dni 1000 lir ali celo še več. Časih zadostuje malenkost, da je socialno vprašanje ene cele obubožane družine rešeno. Primeri pa se tudi, da je treba izredno mnogo, da se resnično pomaga enemu samemu siromaku.

Velika in usodna pogreška je, če tako rekoč sredi poti ukinemo pomoč. S tem siromaka lahko uničimo, in sicer ne samo gnotno, marveč tudi moralno. In premočkrat je moralna pomoč neprimerno bolj potrebna kakor pa smotna. Kadar pomagamo bližnjemu v stiski, ne smemo meriti obsega pomoči po lastnih dnevih izdatkih.

to je po tistih nujnih izdatkih v okviru izjemnih razmer. To siromaku ne bi zaostovalo. Pomagati moramo, da tudi on živi v izjemnih razmerah. In v takem položaju potrebuje in porabi nepremerno več. Zakaj povsem razumljivo je, da ima denar v urejenih razmerah mnogo višjo vrednost kakor pa v neurejenih. Zato je nujno, da se najprej seznanimo s siromakovimi težavami. Pred vsem pa je potrebno, da mu pomagamo po želji. Če n. pr. potrebuje takoj 300 lir, je dolžnost tistega, ki mu pomaga, da mu jih takoj da. Talo mu bo dejansko pomagalo. Razumljivo je, da ne bi mu pomagal, če bi mu nujno potrebnih 300 lir dal v tih mesečnih obrokih.

Previdni moramo biti tudi z nasveti. Namreč z nasveti siromaku, kako je treba gospodariti in gospodinjiti. To je bila e a izmed največjih, obenem pa tudi najhujših pogrešk premožnih »dobrotnikov« in »dobrotnic« iz polpreteklo dobe. Kdor misli da bo lahko z nasveti učinkovito pomagal družini v bedi, nedvomno nima niti pojma, kaj je njegova dolžnost, ali se pa skuša na lep način odtegniti svoji dolžnosti. Če nekomur, ki je v stiski, zgled »vneto«, obenem pa dejansko ne p. pomagamo, v resnici škodujemo. Ne samo gnotno, tudi moralno mu škodujemo. Zmeraj moramo imeti pred očmi siromakov položaj. Zlasti, če je nekoč že nekaj let v stiski, je razumljivo, da ima čut manjvrednosti. Zato je izredno občutljiv. Vsaka krivica beseda mu položaj lahko samo poslabša. Vsaka malenkost zadostuje, da pade v še večjo stisko. In čim hujša je stiska, t. m. teže je učinkovito pomagati.

Kadar pomagamo siromaku, si moramo zmeraj predstavljati, da ravnamo težko in polomljen voz po zelo strmi in razviti poti. Pot do vrha — do ne malikacije siromakovega stanja — je še dolga. Voz je težak. Kolesa slaba. Zmeraj se kaj pokvari — zmeraj kakva nova nesreča zdene č. o. e. i. v stiski. Če ne pomagamo hitro in uviden-

no se lahko zgodi, da voz zavrzi navzdol — do prejšnjega stanja — in se še bolj poškoduje. Da bi bila pomoč po tem še težja, menda ni treba posebej poudariti. Pomoč siromaku mora biti torej premišljena, načrtna. Upoštevati je treba, da ima vsak siromak za seboj cel roman, pester in zanimiv. Zato je neobhodno potrebno, da se pomoč zmeraj prilagodi zahtevam siromakovega položaja, nikakor pa ne obratno. Pomoč mora biti vselej hitra in ustrezajoča, vselej tam, kjer je najbolj potrebna. In če bo pomoč nudena res s srcem, ne pa morda z namenom, da bo ime darovatelja naštetno v dnevniki, bo socialno vprašanje letošnje zime mnogo lažje rešeno.

„Osrečuj in boš srečen!“

Danes praznuje 80 letnico rojstva gospod Karel Kunc, industrijec v Ljubljani.

Jubilant se je narodil na današnji dan pred 80 leti na Dunaju, dovršil tam gimnazij, trgovsko akademijo, pa tudi silarsko akademijo. Od l. 1911. dalje živi v Sloveniji, kjer je v Ljubljani ustanovil industrijo pletenik, ki še danes deluje.

Svoj stalni dom ima v Preloгах pri Mokronogu, kjer je splošno znan ter vsled svoje plemenitosti tudi splošno spoštovan in priljubljen. Marsikdo je bil v zimskem času po njegovi zaslugi tople oblečen, kajti jubilant je za božičnico vedno obdaroval otroke. Pri tem ga je vodilo geslo »Osrečuj in bodeš srečen! Prežet iznajdljivega trgovskega duha se g. Kunc v prostih urah bavi s silkarstvom in poezijo. Njegovi znanci in prijatelji mu k današnjemu slavu kličejo: Bog Vas ohrani še mnogo let!

M. B.

Grenak je koticarjev kruh...

Pod tem naslovom — tako nam piše mestni tiskovni referat — je zadnji »Slovenski narod« v rubriki »Socialno obzorje« z najboljšim namenom objavil daljši članek, kjer med drugimi podobnimi zavodi hvali predvsem Mestno zavetišče za onemoglo v Japljevi ulici ter poudarja, kako vzorna je skrb mestne občine ljubljanske za onemoglo in ostarele. Članek ugotavlja nadalje, da so vse te ljubljanske ustanove lepo urejene in vzorno oskrbovane, imajo pa veliko napako, da so premajhne. Ljubljana raste. Iz leta v leto se večja število njenih prebivalcev in po vojni se to nedvomno še povečalo. Vedno češče se dogaja, da stari in onemogli zamenjajo na vrata teh človekoljubnih ustanov, ki jih ne morejo sprejeti, ker so prenapolnjeni. Članek je zaključen z naslednjo željo: »Zato bi bilo prav, da že zdaj pomislimo, kako živo potreben bi nam bil nov moderen azil za ostarele in onemoglo, ki bi bil predvsem zadostno prostoren, da bi pod svoj gostoljubni krov lahko sprejel vse, ki bi v stiski in potrebi potrkali na njegova vrata.«

Temu predlogu sledi podroben opis, kje in kakšni naj bi bili ti zavodi, zlasti naj bi bili pa podobni onim v bližini Prage, ki je njih slika priložena tudi članku. In prav s to sliko objavljeni »Masarykovi domovi« v Pragi so bili za vzor mestni občini ljubljanski, da se za enake namene kupila 400 tisoč kv. metrov sveta na Bokalah. Razpisala natečaj za načrte podobnih zavodov, priredila v Jakičevem paviljonu dalje časa trajajočo razstavo vseh teh načrtov in modelov, nato je pa po prirejenih načrtih na Bokalah kot prvo etapo Doma za onemoglo, ki bi popolnoma ustrezal in še vsiokoli prekašal prav vse v članku navedene želje in nasvete, tudi že sezidala prvo veliko poslopje mestnega Doma za onemoglo.

O tem Domu za onemoglo so se vsi naši listi razpisali prav na široko in podrobno, da bi vsa naša socialno čuteča javnost morala biti prav dobro poučena, kako je mestna občina ljubljanska z izredno velikimi žrtvami Mestne hranilnice in lastnih sredstev že začela na Bokalah ustvarjati Dom onemoglih s prostorom za tisoč oskrbovancev in prav vsem komfortom, ki ga pozna sodobnost za zavode z enakim namenom.

Sicer pa na Bokalah že stoji na najlepšem kraju ogromno poslopje nameravanega mestnega Doma za onemoglo, kjer je mestna občina že pripravila streho za 400 starih in onemoglih ljubljancev in za potrebno potrebnega uslužbenstva. Samo vojne razmere so krive, da se podpore potrebni varovanci mesta Ljubljane še niso mogli preseliti v to, zaradi nemirnih časov še ne popolnoma gotovo, toda že sezidano veliko poslopje, ki pa pomeni, kakor rečeno, samo prvo etapo nameravanega in za Ljubljano ter naše razmere zares mogočnega mestnega Doma za onemoglo.

nega mestnega Doma za onemoglo. Hkrati s tem izredno velikim in deloma že urešenim načrtom se je pa mestna občina prizadevala tudi za zgraditev tako imenovanega Doma meščanov, kjer bi zlasti upokojenci in drugi rentniki imeli zagotovljeno najudobnejšo starost. Ljubljanski dnevniki so nas seznanili z načrti, pridobljenimi pri natečaju za Dom meščanov na Prulah, ki bi bil skoraj razkošno domovanje. Prav tako je pa mestna občina na drugi strani mesta za rentnike nameravala adaptirati Kollmanov gradič.

Zato naj bo naša človekoljubna javnost potolažena, da se mestno županstvo neprestano in na vseh straneh trudi za olajšanje bede in za dostojno preskrbo onemoglih in ostarelih svojih varovancev. Poleg tega se pa mestno županstvo zaveda tudi velikih in težkih novih nalog, ki jih mu nalagajo svetovna vojna in njene posledice. Že sedaj razmišlja, da bo treba po vojni socialno skrbstvo še pomnožiti in izpopolniti.

Normanski otoki v senci vojne

Zasedbo severne bretonske obale so angloameriške divizije od Cherbourga do Bresta v pokrogu objele tudi Normanske otoke. Ko se je potem vojna obmila proti vzhodu, so ostali otoki Guernsey, Jersey, Alderney in Sark kot stebri nemške zapadne obrambe v hrbtu izkrcanega sovražnika. Oddite je minilo že 16 tednov — piše nemški vojni poročevalec Hans H. Reinhardt — in teh 16 tednov stoji še danes v senci vojne. Ali to pomeni, da je bila utrditev te otoške skupine s posadko vred na otokih brez pomena? Ali je ta poteza pomenila nepotrebnost tratenje lastnih sil?

Vojaki pomen normanskih otokov v letih, ko je bila francoska obala ter morje pred njo v nemških rokah, ni bil toliko v tem, da so Nemci te otoke zasedli, kot v tem, da so sovražnik ni mogel z njimi razpolagati. Ob tistem času bi bilo pomembno angleško oporišče na kateremkoli izmed Normanskih otokov stalno vojaško in gospodarsko omejeno obrežnega prometa, kakor se je dogajalo to že v 18. stoletju, toč okoli. Kakršnokoli angleška flotila brzi čolnov bi s St. Helierja lahko motila promet nemških ladij med Brestom in Cherbourgom, o čemur bi vsaj povzročila, da bi morali Nemci imeti na razpolago dovolj močno brodogradje za zaščito svojih ladij. Brez te otoške skupine pa je bil sovražnik pri morem voditi vojno proti nemškemu ladijskemu prometu na drug način, t. j. z občutnimi izgubami brzih čolnov, rušilec in križark. Prav tako se je izkazala pomen Normanskih otokov ob času sovražnega izkrcanja na Cotentinu. Nemci so imeli v rokah važno za pomorje trdnjavo. Odkar je padlo prištianske St. Malo, je svedela pomen Normanskih otokov padel, vendar stoji trje, oz. štirje otoki še danes budno na straži. Čeprav se sovražnik ne prikaže pred njihove topove, ceri, izvzemši dva angleška rušilca, ki noč in dan stražita na morju južnozapadno od Guernseya.

Angleži so več nego enkrat pokazali vneto in prizadevanje, da bi dobili Normanske otoke v svojo posest. Zgodilo se je celo, da so obstreljali otok Alderney dve in pol uri s 406 cm granatami. Te salve so oddali z oklopnice »Rodney«. V drugi polovici septembra je vrhovni poveljnik zavezniške invazijske vojske poslal nemškemu komandantu pismo, v katerem mu je predlagal, naj se podmorski kabel med Jerseyem in celino zopet popravi. Pozneje se je pojavil s takim predlogom še neki kanadski odposlanec. Seveda ni uspel.

Po odločitvah dnevi invazije, ko se je videlo, da Anglo-američani Normanskih otokov ne bodo zasedli, se je nemška posadka pripravila na dolga odpora. Kmetijstvo, ki na svojih farnah prideluje večinoma rano zelenjavo za angleška morda, se je moralo prilagoditi novim razmeram. Ne sme se namreč pozabiti, da so z otokov Jersey in Guernseya normalno vsako leto izvozili v Anglijo kakšnih 66.000 ton krompirja in približno 6.000 ton paradiznikov. Paradizniki pridelujejo na Normanskih otokih v posebnih steklenih rastlinjakih. Vse ta prideleki pride sedaj v korist nemški posadki na Normanskem otočju. Ker je na otokih tudi dovolj živine ter je celo pridelek žita zadosten za prekrbo prebivalstva, so s tem ustvarjeni vsi pogoji za redno preživljanje. Na drugih področjih se je namreč treba pomagati z improvizacijo. Tako n. pr. danes pridobi a o na otokih tudi sol za domačo uporabo kavo na varijo iz posebnega nadomestka, iz mešanice jecmena in želoda. Pri oskrbi si je treba tudi pomagati z vzdrževanjem prometa med Normanskimi otoki. Otočani namreč medsebojno izmenjujejo

pridelke in si na ta način pomagajo. Nemci imajo na razpolago nekaj ladij, proti katerim so skušali Angleži večkrat nastopiti s svojimi rušilci in brzimi čolni. Vendar ni bila nemškim ladjam povzročena nobena večja škoda ter je ostalo v glavnem vse pri starom.

Z ozirom na potrebe braniteljev Normanskih otokov se je moralo civilno prebivalstvo na Normanskih otokih močno skriti v pogledu porabe premoženja, plena in elektrike. Seveda nedostaja tudi zdravil, ki morajo biti v prvi vrsti na razpolago za vojaško. Prebivalstvo Normanskih otokov šteje danes približno 60.000 oseb, nadaljnjih 40.000 ljudi se je umaknilo od zasedbi. Na otokih ostalo prebivalstvo je popolnoma mirno ter izvršuje svoja dela ne glede na dogodeke. Nemška posadka pa vztraja na svojih postojankah ter je pripravljena na vsak morebitni napad. Živi kakor v trdnjavi ter je preverjena, da bo s svojim zadnjem še lahko mnogo koristila nemški in evropski stvari.

Usoda krotitelja levov

Slavni krotitelj Mr. Green je nekoč v družbi pripravodel svoje doživljaje z levji. Med drugim je povedal tudi tale zanimiv primer:

Ne mislim, da bom povedal kaj novega ali presenetljivega, če rečem, da je lev, ki je dovršil svo šolo udomačenja in drcure, prilično nedolžna žival. Tak lev je bil ne-nevaren kot bolha, ker bolha grize, medtem ko je to pri levu izključeno. Ako je sit, se ga ni bati niti najmanj. Samo, kadar se neredno hrani, postane krvoloč. Lev, o katerem pripovedujem, je bil ta čas lačen. Dogajalo se je, da je bil tudi po šest dni brez hrane ali pa je bil vsaj premalo hranjen. Nva, to se je dogajalo tudi meni. Gladovala svo kot za zvezo. Občinstvo ni poselelo cirkusa, da vidi najbolj suhega leva, kot je to napovedoval lepak. Ravnalet ni mogel izplačevati plače in meni je glad gledal iz oči, a lev je gladovanje še teže prenašal od mene. Lev namreč ni rojen umetnik in stradanju. Bil je vedno bolj razdražljiv. Desetega dne stradanja me je udaril s svojo šapo, da me je temeljito pretreslo. Dvanajstega dne me je ugriznil v gleženj. Na srečo nisem izgubil prisotnosti duha in sem bliskovito potegnil samokres in ustrelil leva v rep, da me je od bolečine izpustil. Naslednji dan sem moral zopet vtakniti svojo glavo v levovo žrelo. Ponavljam, da sem čisto točno vedel, da je katastrofa neizbežna. Lev je bil od glada ves divji, a jaz sem postal tako slaboten, da se ne bi mogel braniti, ako bi prišlo do nesreče. Bil sem nesrečen, moje življenje se ni ni zdelo vredno pipe tobaka, zato sem se odločil, da končam z vsem. Ko je minil tretji teden, me je nekoga jutro prebudil hrup. Zelo me ni je krutil. Isti trenutek sem zaslišal rjovenje leva, ki je rjovel od stradalnih muk. Oddolil sem se. Opetokaj se od gladi in slabosti sem prišel k levovi kletki. Odprl sem vrata in spominjam se samo še, da se je lačna zver vrgla na mene in potem je nastopila katastrofa. — Prisotna dama je mr. Greena nezaupno pogledala in ga hlastno vprašala: »Ali vas je lev poizvil?«

Mr. Green se je grenko nasmehnil in odkimal. »Ne! Jaz sem pojedel leva.«

Spominjajmo se brezdomcev, darujmo za Zimsko pomoč!

stopil v svetišče, kjer je za velkomaj zapisano: Silentium! Kipar je ta trenutek zverovan v relief. Kleše ga v porfirno ploščo, ki je bila sklana na naših domačih tleh in je morda ležala stoletje na kakem dvorišču in je po njej hodila že davno pozabljena gospoda. Zdjaj bo kipar iz nje pričaral novo svet in s svetostjo je se bodo dotikale roke in motrile oči. Da, in domači kamen, ki smo ga le preradi zametavali in hlastali za tujim, pa zato dragim, bo na ta način dobil veljavo in za zmerom vredno spričevalo, da je po svoji barvi, moči in zgrajenosti telesa sposoben za dekorativnost razvijenih salonov, vrtov in pokopališč.

Kipar se je s čudovito ljubeznijo oklenil domačega kamena. Iz pozabljenega porfirnega robnika, ki je zmrazil že bogve kje in pretrpel že bogve kaj, je prav minule dni dokončal kipec, dekliško glavo; posebej ljubezen, pomlad in hrepenenje diha iz te glavice, in roža v laseh ti kar zadisi. Delo je rodila ljubezen, tista sila, ki prepreza nit za nitjo od človeka do človeka, da je človek in v dopolnjevanju sočloveka. Da, sočlovek! To bi bilo izpolnilo človeških in božjih postav, danih od velkomaj za velkomaj.

Iz našega domačega kamena je kipar ustvaril umetnino, ki diha čudovito življenje, kakršnega že izlepa nisem občutil in morda tudi ti ne. Njegov obraz je nekam nasmajen, ko gleda svoje delo. Zdjaj mu je kipec plačilo za vso ljubezen, ki je spremljala kamen od najdbe do zadnjega zamahljaja s kladivom po dietu. Tako nekako stoji in gleda gruntar ali pa bajtar, ki je divjo ledino ukrotil in je dokazal, da je za plodno njivo ustvarjena.

»Ta kamen je kot ustvarjen za obdelavo!« si pritrjuje kipar in pozablja je na ves trud, v ljubezni je vendar zmerom tudi odpuščanje.

Obisk v kiparjevem ateljeju

Zgodi se ti včas, da zaldeš tja, kjer je tiho utripanje ljudi posvečeno delu umetnosti, zakonu in postavi duha in končno ljubezni. Nad vsem pa kraljuje lepota. In lepota se povsod ponuja, zgrabi jo in se je napli. Toda tako malo oči je, ki jo opazi. Pa jo proži trata, v njej trepeti bor, jo izpuhteva kamen, tvoj najvernejši prijatelj; ob krstu ti je drugoval in v grob lega s teboj. Kamen je sploh hvaležen in tih in ne vem, zakaj so naši predniki rekli o človeku brez srca, da je trd kakor kamen, ko se s človekom niti primerjati ne da. Vsaj danes ne, pa naj bo po dobroti, potrpežljivosti in ljubezni.

Kdor tega ne verjame, naj vau za trenutek stopi v delavnico akad. kiparja Fr. Smerduja. V Tičoviću sameva, zdi se ti kot pozabljena baraka iz lepših let, ko pa stopiš vanje, te zgrabi, kot da si

KULTURNI PREGLED

Svobodov „Poslednji mož“ v Drami

F. X. Svoboda, higar veseloigro »Poslednji mož« je v prevodu pisatelja Frana Govekarja in v režiji prof. O. Sesta uprizorila naša Drama, uvršča slovenski zgodovinski Arne Novák med predstavnikmi zvezdnega socialnega realizma. V tej veseloigri, ki je nastala l. 1920, ni očitnih sledov kakršnega koli literarnega programa, razen v tretjem dejanju, ko eden izmed ženinov v hiši tiranskega očeta, inž. Sodar, odkriva očetu »pravo lice« njegove rodbine, resnične posledice njegove napačne vzgoje. V splošnem je ta veseloigra le malo značilna za češko dramatik, njena dramska vrednost ne presega povprečne ravni družinsko-moralističnih komedij, vendar je — vzlic prisiljenemu domisleku z očetom Petelinom v tretjem dejanju — na splošno prepričljiva, prijetno zabavna in vredna uprizoritve med deli, ki naj tvorijo v sezonskem repertoarju prehod k zahtevnejšim in pomembnejšim dramam. Pisatelj Fran Govekar ji je dal gladko tekočo slovensko obliko in jo tudi po imenih in okoliščini prilagodil našim razmeram.

F. X. Svoboda je v češkem slovu važnejši pojav, kakor bi mogel kdo soditi samo po tej dramski stvaritvi. Njegovo delo se razteza na lirčno, pripovedno in dramsko področje; kvantitativno se je najbolj razrazil in razvil v romanu in noveli, precej je spisal tudi za oder, a če sodim po posameznih znanih delih iz njegovega obsežnega oevrea, bi dal prednost Svobodi kot liriku, pesniku tipično češke krajinarske note in zrele meditativnosti. V lepi prozi, ki se je uveljavil že v začetku devetdesetih let kot zaveden in razvit realist, je uspešno tekmovala z njim

in ga v nekaterih kvalitetah celo prekosila njegova žena Ružena Svobodova. Iz Svobodovega dramskega dela imamo v slovenski hiši poleg »Poslednjega moža« še enodejanski »Popek« in »Bogatin in smrt« (v Bradačevem prevodu); obe knjižici je izdala v dvajsetih letih Tiskovna zadruga, katere zbirka »Odere« je uspešno premagovala občutno vrzel v slovenski dramski književnosti.

Vsebina »Poslednjega moža« je na kratko tale: Petelin se bogato ožen in živi v brezdelju; ker je pa odločen in dejaven mož, poln neizčrpnih energij — še sam se primerja s parnim kotlom, v katerem je nakopičeno ogromno gorilne sile — se zagrizne v družinsko življenje, kjer se zaustavlja ob vsaki malenkosti in uvede počasni pravi sistem rodbinske tiranije. Žena, sin in dve hčerki imajo pred njim lud strah in s slepo pokorščino izvršujejo njegove ukaze, čeprav ga za hrbtnom kar se da gojlfurajo in se skušajo vsak po svoje sprostiti. Tako nastane v hiši Petelinovih dvojni svet: videz in resničnost. Ves odnos med očetom in njegovo družino sloni na hinavstvu in laži, kakor vselej in povsod, kjer osebna tiranija ne dopušča svobodnega razmaha osebnosti.

V to zadržilo družinsko ozračje prodre nenadoma snubec ene izmed Petelinovih hčer inž. Sodar, mlad mož, ki se ne strah tiranije starega družinskega medveda in brž spozna, da je doberšen del njegove moči v tem, ker se ga vsi v hiši bojijo in ker se mu ne upajo pokazati v pravi podobi. S primerno zvijačo, lasjaskajo se njegovi vzgledni možataosti, pridobi Petelina zase, in da ga Petelin prepriča o svoji avtoriteti

v družini, mu določi takoj za ženo prav tisto hčer, ki jo je — česar stari ne ve — prišel snubiti. Za drugo hčer se poteguje mnogo bolj plašni odvetnik dr. Gabršček, sin Jaroslav pa ima tudi že izvoljeno, študentko Tončko. Ob zaupanju, ki si ga je pridobil inž. Sodar, se vse te prikrite zveze v družini v odsotnosti strogega očeta razvije, dokler očetova nenadna vrnitev zopet ne razžene sproščene in vesele družbe v strogem domu. Zdjaj inž. Sodar pridobi Petelina, da na videz odputuje, v resnici pa prisostvuje v podobni »nagačene figure« zabavi v domači hiši, da vidi svojeve take, kakršni so v resnici. V tretjem dejanju, ki ga vsega obvladuje ne posebno srečen domislek z »nagačenim očetom«, ne slutda, da je figura živi oče, se zapovrstjo izpovedujejo vsi, kaj mislijo o strogem očetu. Naposled pa v Petelinu vzkipi ogorčenje, nenadno razdere videz nagačene figure in plane v svojo družino in med snubce. A zdaj ne več kot tiran, marveč kot umevaljoči človek, ki je imel prav za prav vedno dobro srce in so ga samo okolnosti spremenile v domačega tirana. Ni mogoče reči, da bi bila taka nagla preobrazba povsem verjetna, kakor je sploh v tretjem dejanju največ izkonstruirane komike in prisiljene morale. Toda njegov potek ostaja vzlic takim ugovorom zabaven, in srečen konec prinese tudi tu veselo olajšanje napetosti.

Veseloigra je dobro uprizorjena. Poglavitna igralska kreacija je Petelin: ena tistih oseb, ki se posebno prilagaja figuri in vsej igralski tehniki Ivana Cesarja. Težko bi v našem dramskem ansamblu našli boljšega interpreta za to, sicer hvaležno vlogo. Cesar se v nji izživlja iz polnega, njegov poseben smisel za resne vloge, ki učinkujejo komično, se lahko v tem primeru izdatno uveljavlja. Protvseje robustnemu Petelinu je gibljivi in iznajdljivi inž. Sodar v Nakrstovi interpretaciji; temperament in energija mladega realno mislečega in zdra-

vo čutečega človeka sta dobila v Nakrstovi igri učinkovit izraz. Kakor vedno, je ga. Nablocka tudi tu, kot Petelinova žena, vzlic bolj pasivnemu značaju vloge igralski tanko dognana. V vlogah obeh Petelinovih hčer, zrelih deklet, ki najbolj trpita pod očetovo tiranijo, nastopata ge Branka Rasbergerjeva in Vida Juvanova, medtem ko je Verdonik ves razgiban in prepriljiv v vlogi visokošolca, ki ima tudi že svojo izvoljenko, nalvno in s svojo presrečno neposrednostjo usvajajočo študentko Tončko, ki jo igra Svetelona. V vlogi odvetnika drja Gabrščka nastopa Drenovec, ob vsej izrazitosti igre pa učinkuje snubčeva strahopetnost nekoliko pretirano. Nastopata tudi F. Mazovčeva in Raztresen ter kot zaljubljenca dvojica iz kuhinje efektno izpopolnjujeta poteze okolja v »strogi hiši«. Na ponedeljski premieri je bilo mnogo zabave in smeha.

Kronika

* Nemška vojna umetnost se je izkazala, bodisi v sposobnosti posameznega vojaka, kot v spretnosti vodstva, piše vojaški list »Landbote« v nekem uvolnilniku k vojaškemu položaju na zapadnem bojišču ter pravi nadalje: Napadalec ima sicer nekaj uspehov, toda napreduje lahko le korak za korakom in če potisne nasprotnika nekoliko nazaj, si mora vsak korak zemlje težko priboriti. Zalet pohoda skozi Francijo se je izgubil. Nemška obramba je žilava. Nemško vodstvo je znalo učinkovito izabiti odmor, do katerega so bili prisiljeni zavezniki na področju nemške meje.

* Francosko poljedelstvo pred težko katastrofo. Potem ko je skoro popolnoma ohromelo francosko industrijsko življenje po prihodu angloameriških čet, kakor je razvidno iz posebnega poročila pariškega dopisnika agencije Reuter Harolda Kinga, grozi sedaj tudi francosko poljedelstvo težka katastrofa. Ta katastrofa grozi, kot javljajo nevtralna poročila iz Tunisa, zaradi brezvestnega izkoriščanja francoske Severne Afrike po opolnomočenih Wallstreeta. Francosko poljedelstvo je uvažalo iz Tunisa večino umetnih gnojil. Med nemško zasedbo v Franciji je pošiljala Nemčija francoskemu gospodarstvu umetna gnojila. Ameriške oblasti pa so prepovedale vsak izvoz tuneških fosfatov, ki jih lahko izvažajo sedaj samo še v Združene države. Razen tega je francoskim in tuneškim poljedelcem izrecno prepovedano uporabljati fosfate kot umetna gnojila. Od ameriške zasedbe Tunisa se je posrečilo ameriški kapitalu, da je dobil v roke večino akcij najvažnejših rudokopov dežele. Združene države danes monopolno obvladajo tuneško fosfatno industrijo ter so pričele brezvestno izkoriščati rudnike. V poučenih krogih računajo, da bo tuneška poljedelska proizvodnja močno nazadovala ter da se bo s tem tudi močno zmanjšal uvoz žita v Francijo. Francoska prehrana bo s temi ameriški merami torej dvojno prizadeta. Severnoafriški žitni preseški bodo manjši. Istočasno bodo tudi v Franciji proizvajali manj žita, ker primanjkuje potrebnih umetnih gnojil. Nedostek iz Maroka ni možen, ker izrabljajo tamkajšnje fosfatne rudnike britanske družbe.

* Izselitev — poslednje navedlo Badogijevih izselencev. Kakor javlja agencija AFI, je izjavil brazilski letalski minister, ki se sedaj mudi v Rimu, da je Brazilija pripravljena sprejeti italijanske delavce, ki se hočejo izseliti v Brazilijo. V fašističnih krogih pripominjajo k temu da je iz brazilske ponudbe razviden popoln zlom in nemoč demokratske Italije. V času fašistične Italije se italijanskim delavcem ni bilo treba iseljati, marveč je nudil od fašizma ustvarjen imperij vsem delavci in silam italijanskega naroda široko področje za nov obstoj. Sedaj pa je zopet nastopilo osnovno zlo predfašistične Italije, izselitev in s tem izguba dragocenih sil.

* Dve nesreči. Sovjetska in angleška zveza sta dve nesreči, ki sta uničevali Francijo pol stoletja kot rak, pravi list »La France«. Zaradi teh dveh nesreč je izgubila Francija največ krvi. Pogodba, ki jo je podpisal de Gaulle 10. decembra v Križu, kmalu po slovesni obnovi zveze z Anglijo je prinesla težko zopet iste pogoje in njene nesreče in njenega zgodovinskega ponižanja. Na zunanje in notranje političnem področju je prišla de Gaulleova Francija zopet na staro pot, o kateri je znano, do kakšnih prepadoval je vodila.

Iz Ljubljane

u— Novi grobovi. Umrli je gospod Rudolf Schermerl, nadporočnik v pokopju. Za njim žaluje brat Alfred Schermerl. Pogreb dragoga pokojnika bo v četrtek 21. t. m. ob 15. popoldne v Žal. iz kapelice sv. Franciška na pokopališču k Sv. Križu. — Umrli je predobri oče, tast in stric, g. Martin Oblak, skontist Kmečke posojilnice. Za njim žalujeta sin Tine Oblak in snaha Anica, roj. Cedinič. Pogreb bo v petek 22. decembra ob pol 9. dopoldne v Žal. iz kapelice sv. Petra na pokopališču pri Sv. Križu. Maša zadušnica bo v soboto 23. t. m. ob pol 7. jutraj v cerkvi Marijinega Oznanjenja. — Umrli je ljubljane mama, stara mama, sestra, teta in tašča, g. Agata Kavčič, upokojenka Tobačne tovarne. Na mrtvašnem odru leži v mrlški veži Splošne bolnišnice, pogreb pa bo v četrtek 21. t. m. ob 4. uri popoldne izpred viške cerkve na viškem pokopališču. Za pokojnico žalujejo: hčerka Agi-

ca, zet Ciril Skok in drugo sorodstvo. Pokojnikom bodi ohranjen blag spomin, svojem izrekanju tudi naše sožalje!

u— Čemu tako kratek rok? Prejeli smo: Včeraj so začeli v Ljubljani deliti vermet in žganje na ustrezajoče odrezke. Naval kupcev je bil naravnost ogromen. Zakaj? Ker traja prodaja samo tri dni ter bodo zamudniki dvignili blago, če ne pridejo sedaj do njega, šele prve dni januarja. V današnji dobli alarmov je kratek rok, ki ga je določil »Prevoze« za prodajo teh dveh pijač, naravnost nerazumljiv. Kdo pa ima vsak dan 24 ur časa samo za nabavo življenjskih potrebščin? Enkrat moraš čačati v trgovini, drugič v mesnici, tretjič pred meškarjo, da o opravihku po uradih niti ne govorimo. Naj bi pristojni činitelji to upoštevali in roke za prodajo prilagodili časom, v katerih živimo!

u— Prodaja božičnih dreves na Kongresnem trgu. Včeraj in davi so se na Kongresnem trgu pojavili prvi prodajalci božičnih dreves. Bolj malo jih je in tudi drevesc nimajo mnogo. Za drevesca zahtevajo razmeroma visoke vsote. Ker so med prodajalci tudi otroci, ki drevesc gotovo niso nasekali v svojem gozdu, bi bilo prav, da se kakor druga leta zahteva od njih izkazilo, kje so drevesca dobili. Že lani in prejšnja leta se je namreč dogajalo v Ljubljani in v najbližji okolici, da je poselka neodgovorna mladina na tujem svetu brezobzirno mnogo majhnih drevesc, jih potem prodajala na Kongresnem trgu in denar največkrat zapravila.

u— Zbiranje številka prvega letnika »Kmetijskih Novic«. Te dni je izšla zaključna številka prvega letnika službenega glasila pokrajinskega kmetkega poročništva. »Kmetijskih Novic«, ki ga ureja inž. Viktor Repanšek. Številki je priloženo kazalo za vse letnik. Iz njega povzemo, da je to sedaj edino glasila našega kmetkega stanu objavilo v kratkem času mnogo praktičnih poučnih člankov iz vseh panog kmetijskega gospodarstva. Zadnja številka prinaša poleg Prevodovih objav članek našega znanega sadjarskega strokovnjaka Franca Kafola z naslovom: Obnova sadovnjakov. Sledi poziv za izmenjavo krompirjevega semena. Številko zaključujejo praktična navodila kmetovalcem, in člančič o izdelkih iz koruznih storžev in ličkanja.

SPORTNO DRUŠTVO IZTOK

želi vsem svojim dobrotnikom in simpatizerjem

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE
IN SREČNO NOVO LETO!

u— Za socialno pomoč so darovali: Rodbina Pavlin, Privoz 6, je darovala 300 lir namsto cvečja na grob pok. g. Antonije Kramar. — G. Edvard Škopec, Ljubljana, je daroval 1.000 lir v počastitev spomina blagopokojnega g. Vavčava Merinca, tovarnarja v Pragi. — Ga. Ivanka Kušter, Ljubljana, je darovala 300 lir namsto cvečja na grob pok. g. Alojzija Meserko, poslovodja pri tvrdki Osvobodilno-Pengov. — Vsem darovalcem iskrena zahvala.

u— Nelmenovana gospa daruje za društvo slepih 300 lir za božičnico na spomin umrlega sina.

u— Kojo si je sposodila. Pekovski pomočnik R. K. si je letos pri nekem posestniku na Oriah sposodil kolo. Obljubil mu je, da mu ga kmalu pripelje nazaj. V Ljubljani pa ga je zapeljala priložnost in je skušal kolo prodati. Ker ni imel prometne knjižice, mu je uspelo le, da je dobil na račun zastavljenega kolesa 1500 lir posojila. Za nepošteno dejanje je kmalu zvedela policija, ki je R. K. aretirala, kolo pa zaplenila in vrnila njegovemu lastniku. Nepošten posojiljemalec kolesa je prišel pred sodnika poedinca, kjer je svoje dejanje odkritosrečno priznal. Razprava je bila v torek pred okrožnim sodiščem. Večino škode je povrnili in ker doslej še ni bil priznan, je bil sodnik z njim tokrat bolj priazen. Po § 318/1 mu je odmeril 2 meseca strogega zaporja in eno leto izgube častnih pravic. Na svobodo bo prišel prav na božič, ker se mu v kazni vsteje tudi preiskovalni zapor.

u— Lepo božično in novoletno darilo so letošnje knjige Vodnikov družbe, s katerimi boste razveselili staro in mlado!

u— Pisalne in računske stroje ter boljše nalivna peresa kupuje po najvišji dnevni ceni A. Kovčič, Prešernova 44.

u— Gospe, ki pridejo za božične praznike po vino k nam, vljudno prosimo, da prišesejo steklenice s seboj. Gostilna Lovšin, Gradišče št. 13.

mom in srcem, se z njo nekako boris, jo obvladuješ in neprestano izpopolnjuješ z dostavki iz samega sebe, s prilivi lastnih misli in čustev. Pravilno prebiranje dobre knjige je potemtakem izrazito dejaven akt. Pri uživanju knjige se lahko kadar koli ustaviš, premotiš in premisliš povedano, pogledaš nazaj. Film ali radio sta izvrstna pripomočka za naglo in udobno uživanje, za prvenstveno čutno sprejemanje, toda njun vpliv je površen. Ne dajeja ti možnosti, da bi pri tem uveljavil sebe in svoj notranji svet; ni jima niti mar, ali ga imaš ali nimaš. Kultura, ki bi hotela s takimi trpnimi učinki nadomestiti knjigo, bi bila zgolj površinska in v najslabšem pomenu besede materialistična. Mar se ne zdi, da je množica v sodobni civilizaciji že močno prežeta z zgolj sugestivnimi in trpnimi učinki teh novih obrazovalnih pripomočkov?

A. France je uvrstil tudi gledališče med pasivne kulturne obrazovalce. Pri gledanju kake drame ne utegeš o čemer koli razmišljati. Režiser in igralci so dramatične valove, zastavljati si vedno nove cilje in nenehoma gojiti nova upanja. Nikdar ne kloniti, neugnanjo ljubovati usodi... Kdo izmed obojice ima prav? Na to vprašanje bi bilo mogoče odgovoriti samo tedaj, če bi bila resnica o človeku izven človeka, spoznanje življenja izven življenja. Tako pa sta oba tipa samo dva tečaja iste gane sveta, potrebna drug drugemu kakor luč in tema, dobro in zlo, radost in bolelost.

Danes se množice duhovno oblikujejo zlasti s pasivnim sprejemanjem. Holandski modroslovec J. Huizinga opozarja v svoji miselni podnetni knjigi o krizi kulture na razliko med človekom, ki bere knjigo, in človekom, ki posluša radio. To je dvojna načinov sprejemanja duševne hrane: dejavni in trpni. Zakaj so se mnogi današnji ljudje odvalili knjigi? Zaradi tega, ker je vrednost knjige tem večja, čim večji napor zahteva. Dobra je samo tista knjiga, ki je ne uživaš pasivno, zgolj z očmi, marveč si jo

PISALNE STROJE, RAČUNSKE STROJE,
radio aparate, nalivna peresa, register blagajne, gramofone t. d. — Hitro, precizno in solidno popravila specialna precizna delavnica

»EVEREST SERVICE«, LJUBLJANA,
Prešernova ulica 44 — Telefon šte. 26-36

u— Primerno božično darilo so knjižne novosti: knjižarne Tiskovne zadruge: Gospodinj podarite »Sobodno kuhanje« (dr. Lušicky — dr. B. Merljakova), »Shranjevanje živil« in Gospodinjski koledar 1945, otrokom pa slikanico »Sambo in Joki« in druge knjige iz zbirke Polica za male, dalje »Snežuljica« in še kako knjigo izmed prejšnjih izdaj. Mladostnikom bo zelo ugajala znamenita »Džungla«.

u— Radio aparate, gramofone ali posamezne dele, kupuje po najvišji dnevni ceni A. Kovčič, Prešernova 44.

u— Pouk za dijake srednjih šol se vrši dnevno v »školopetariji«, Mestni trg 17 I. Razlaga, izpajevanje, ponavljanje! Poseben oddelki za privatiste! Informacije dnevno!

u— FORMICOT PASTILE ZA DEZINFECIJO UST IN GRLA dobite v lekarnah.

u— Lištnica z denarjem je bila najdena v kinu Unionu. Kdor jo je izgubil, naj se zgasi v pisarni kina.

S Koroškega

Nov kino v Celovcu. Zaradi vojnih razmer so morali zapreti tudi obmejno gledališče v Celovcu, s čimer je bilo prebivalstvo tega mesta prikrajšano za mnoge gledališke užitke. Pristojni činitelji pa so kmalu poskrbeli za primerno nadomestilo v obliki kinematografa. Z odredbo državnega ministra za ljudsko propagando so v gledaliških prostorih odprli kino, ki bo vsaj deloma nadomestil izpadek gledaliških predstav. Koroški listi povdarjajo, da gre le za ukrep v okviru totalne vojne, ki naj zaradi sedanjih izrednih razmer zadovolji prebivalstvo. Novi kino so odprli v torek 19. t. m. ob 19.45 s Tobisovim trakom »Filmharmoniki«. Predstave v tem kinematografu bodo najmanj po dvakrat na dan, ob delavnikih ob 16.45 in 19.15, ob sobotah, nedeljah in praznikih pa bodo dnevno po tri predstave, in sicer ob 14.30, 16.45 in ob 19.15.

Pojasnilo o dodelitvi sladkorja. V nemških listih čitamo obvestilo o količini sladkorja za 70. dodelitveno dobo. Tudi v tej dobi ostane količina sladkorja nespremenjena ter znaša skupaj z mezo 1.250 gramov. Od te količine so prejšnji potrošniki 875 gramov sladkorja in meze že vnaprej, tako da jim preostane za imenovano dobo samo še dodelitev 375 gramov sladkorja ali 750 gramov meze.

Božična glasba. V četrtek, 21. decembra ob 16. priredijo gojenci celovškega konservatorija posebno produkcijo, ki bo imela na sporedu božično glasbo.

Smrt v Sv. Jakobu. V visoki starosti 90 let je umrl v Sv. Jakobu dječak naokoli znan domačin Matevž Erlicher.

Na bojišču je padel koroški posestnik Jožef Blaznik. Zapuščal je ženo in tri sinove. Po dolgi in mučni bolezni je umrl v 69. letu svoje dobe upokojeni podpoveljnik Jakob Lušin, koroški rojak. Pokopali so ga dne 16. decembra. Nadatje je umrl v Celovcu mizarski mojster Jožef Vončič. Dne 16. decembra je preminula tajnica pri koroškem deželnem svetu Hensl Sovakova. Pokopali so jo dne 20. decembra v rodbinski grobnici na celovškem pokopališču.

S štajerskega

Zadnja pot župana Dietneja. V Celju je podlegel bolezn župan in krajevni skupinski vodja iz Podčetrška na štajerskem Konrad Dietner. Pokopali so ga na celjskem pokopališču.

V Gradcu sta umrli 53 letni mehanik Peter Peric ter avtomehanik Johan Glatz, star 31 let.

Štajerski rojak-stotnik Beno Nushauermer iz Gradca je bil odlikovan z nemškim križcem v zlatu. Odlikovanec je sin nekdanjega postajnačelnika v Lienzu.

Novi protektor in dekan na grški univerzi. Doselanji protektor graške univerze prof. dr. Eichler je zaradi starostne meje opustil izvrševanje dolžnosti protektorja. Za novega protektorja je bil imenovan svetnik prof. dr. Karel Rauch. Obenem je vpliv. Zato je pri gledališču, ki hoče biti več kakor zabavišče, silno važno, da mimo zgolj igralskih in sceničnih učinkov, t. j. preke tega, kar človek vidi in sliši, nudi hrane naši spoznavalni potrebi, razgiblje gledalčeve miselnosti svet in vzbuji njegova čustva; to so pa deleži, v katerih je predstavljajna umetnost zgolj posredovalka, žarišče je v kvaliteti in pomembnosti dramatičnega dela. Samo to varuje gledališko umetnost, da se ne porazgubi v samo čutna ugodja, da ne vzgaja samo za pasivno sprejemanje govora, mimike, gibanja igralcev, t. j. form, ki dobivajo pravo vrednost samo z lučjo vsebine, ki jih od znotraj razsvetljuje.

Ob prebiranju literarnih del starejšega in novejšega časa se spominjamo, da obstoji v umetnosti besede večno valovanje oblik. Nekatere se za dolgo časa umaknejo in se potem nekega dne zopet pojavijo prerone in včasih prilagodejo novemu času. Antična literarna kultura je na primer močno čislala pisma: zares, Ciceronova ali Senecova pisma sodijo med bisere starorimskega slovstva. Ta oblika je oživela po renesansi: spominimo se samo, kakšno mesto zavzemajo v starejšem francoskem slovstvu vzorna pisma gospe de Sevigné. Podobno je z dialogi: obliko, ki je bila v antični, zlasti filozofski literaturi zelo priljubljena in je imela zlasti v Platonu nesmrtnega mojstra. Pozneje je prav tako oživela in dialogizirane razprave, kakor jih imamo na pr. pretežno med spisi Giordana Bruna, segajo ponekod v 19. stoletje, ko je filozofsko-umetniški dialog gojil zlasti Leopardi. Podobno je z aforizmom. Morda je nastal v zvezi s fragmenti, ki so se ohranili iz nekaterih antičnih del. Francoski moralisti 17. in 18. stoletja so gojili z zavestno skrbjo umetnost kratkih, nekajrstištinskih sestavkov, obravnavajočih določeno misel. V 19. stoletju je tej literarni obliki dal največ novega življenja Friedrich Nietzsche, ki je svoje delo namenoma izoblikoval v podobi aforizmov, namesto da bi ga razširil v toge, težke razprave. Današnja doba je, kakor kaže, malo naklonjena aforiz-

odstopil dosežani dekan na juridični fakulteti, ter je bil za novega dekana na tej fakulteti imenovan dr. Maks Rintelen. Doselanjemu protektorju in dekanu je bila izročena za njuno delo topla zahvala.

Što let je nedavno čakal bivši župan občine Döllach-Sagritz Johan Granig. Kmalu ko je dovršil stoletnico, ga je porabla smrt. Granig se je udeležil bitke pri Kustoci ter je rad obnavljal spomine na ta zgodovinski spopad.

V Gradcu so umrli: 77 let stara perica Marija Kirchnerjeva, 38 letni invalid Jožef Walter ter zasebnika Antonija Senkova, ki je čakala 91 let.

Pravičljna ura v Mariboru. Deklice in dečki v vrstah nemške mladine v Mariboru so v nedeljo 17. decembra ob 16. popoldne poslušali pravilice, katere so jim pripovedovali v dvorani mariborske ljudske izobraževalnice.

Iz Trsta

Predbožični koncert v protestantski cerkvi. V nedeljo popoldne je nastopila v tržaški protestantski cerkvi v okviru posebnega predbožičnega sporeda vojaška godbena skupina, ki je pod vodstvom majorja Volkenanda izvajala izbrane Bachove in Mozartove skladbe.

Nađenček. Ko je šla uradnica Leopolda Mercheze iz ulice Zudecche v službo, je našla pred Garibaldivim kinodolom išem zaboj, v katerem je bil pobit novorojenček. Nađenčka so spravili v dč e zavetišče, oblastva polzvedujejo za materjo.

Na Opčinah so se pojavile te dni prve šajkaje. Dobrovoljci so zbuili veliko zanimanje prebivalstva, ki je njihovega prihoda zelo veselo.

Vsak dan nezdore. 52letni Rudolf Pizarro se je spričkal s svojo podnaimenico in jo je pri tem izkupil. Ima poskodbne na vratu. — Na desnem kolenu se je pobil 43letni delavec Ernest Serafini, ki se je ponesrečil pri delu. — Desno nogo si je zlomila pri padcu 35letna hišnica Eleonora Vatovec iz ulice Battara. Pones ečenci se zdravijo v tržaški bolnišnici.

Iz Gorice

Predavnanje Gaultierja Frauenfelda. V nedeljo dopoldne je govoril Gaultier Frauenfeld na povabilo nemškega svetovalca v Gorici pred pripadniki nemške vojske. SS in policije ter nemškimi državljani v slavnostni dvorani nemškega svetovalca. Gaultier Frauenfeld je bil ob sklepu svojih izjavjaj deležen toplega priznanja.

Nakazila družinskim članom padlih vojakov. Družinski člani padlih vojakov, bl. vazočih v območju goriskega okraja, ki si še niso dali izplačati zaostalih ali tekočih nakazil, se vabijo, naj to store čim prej na goriskem županstvu, ostah iz nekontroliranih občin pa na uradu začasnih občin v Marconijevi ulici št. 4.

Oddajniška skupina Jadransko Primorje

RADIO LJUBLJANA
ČETRTEK 21. DECEMBRA

7.00—7.10 Poročila v nemščini 7.10—9.00 Jutranji koncert; vmes: 7.30—7.40 Poročila v slovenščini 9.00—9.10 Poročila v nemščini 9.10—12.30 Napoved sporeda, nato: Opoldanski koncert 12.30—12.45 Poročila v nemščini, poročilo o položaju in poročila v slovenščini 12.45—14.00 Salonski orkester vodi A. Dermelj, sodeluje sopranistka Milena Malnarčičeva 14.00—14.15 Poročila v nemščini 14.15—15.00 Prenos osrednjega nemškega sporeda: Od dveh do treh — šare meh 15.00—17.00 Prenos osrednjega nemškega sporeda (glasba) 17.00—17.15 Poročila v nemščini in slovenščini 17.15 do 18.00 Senzacija 18.00—18.15 Glas Slovenskega domobranstva 18.15—18.45 Zaljubljen igra 18.45—19.00 Narodopisno predavanje — Ing. Simon Kregar: Načrta ureitev podeželja 19.00—19.30 Koncert mezosopranistke Vide Rudolfove in pianista Marjana Lipovška 19.30—19.45 Poročila v slovenščini 19.45—20.00 Aktualno predavanje (prenos) 20.00—20.15 Poročila v nemščini 20.15—21.00 Danes smo pa dobre volje 21.00—22.00 Večerni koncert — Radijski orkester vodi D. M. Šijanec, sodeluje Komorni zbor 22.00—22.15 Poročila v nemščini in napoved sporeda 22.15—24.00 Prenos osrednjega nemškega sporeda: Glasba pred polnočjo.

mom, čeprav bi — prav kakor lirčne pesmi — najbolj ustrezali njenemu tempu. Aforizmi so miselne okrajšave, ki vedno zahtevajo izdatnega sodejavnega bralcev. Zato jih ne moreš prebrati nepretrgoma kakor roman; bolj so podobni brevirju, ob katerem je treba premišljevati in moliti. Literatura aforizmov zahteva veliko zbranosti; izmed vseh slovnostnih vrst so le-ti najmanj učinkovito uspravalo, razen pri ljudeh, ki jim je inteligenca zadremala, še preden so vzeli tako knjigo v roke.

Če se človek spomni, koliko velikih mož v preteklosti je šlo med svoje priljubljene knjige Plutarhove življenjepisne in kakšno pomembno poslanstvo je izvršilo to delo v obrazovanju mladih in starih ljudi in v vzgoji karakterjev, mora videti neke vrste dekadenco v tem, da se je ta knjiga uvrstila med pozabljena klasična dela. Neki Napoleonov življenjepisec meni, da bi se Bonapartova fantazija, ki je izdatno sodelovala pri razvoju njegove osebnosti, razvila v dokaj drugo smer, če bi že za mlada ne prebral s tako vneto Plutarha. Morda je s tem v zvezi doberšen del Napoleonove duhovne rasti, kajti tako štivo sodi med doživljaja, in mladostna doživljaja so skriti vrec premnogih poznejših impulzov in usmeritev. Lahko je reči, da bi bilo morda brez Plutarha svetu prihranjeno preneke Napoleonovo dejanje, če mislimo na dejanja, ki so za nas negativna; ali pa bi ne bilo škoda tega, kar je pozitivno? Človek si po vsej pravici domišlja, da pri vsem, kar tvori našo usodo, sodeluje vsaj majhen del naše inteligence; ta verjetnost in pa možnost, da inteligenca vendarle nekoliko vpliva na karakter, pa močno povzdigujeja veljavnost takih avtorjev kakor je Plutarh. Najsi se tudi pri njem mešata med seboj pesnitve in resnica, je vendar posebna aiaet, če vzameš v roke njegovo veliko pričevanje o antik. Čudno je, da pri nas prevajajo vsesporek, Plutarhovih »Biot parallelot« pa se ni še nihče lotil!

Darujte za Zimsko pomoč!

Zvezna pisarna narodnih pionirjev

V Zvezni pisarni narodnih pionirjev, Kolodvorska 22, naj dvignejo sledeči došlo pošto:

Anžlovar Marija, Ažič-Delago, Beravs Marija, Bolla Terezija, Babnik Eli, Bernik Jerca, Bitenc Ivanka, Bitenc Vele, Bulan Anton, Brian Angela, Berce Lojzka, Breškar Vera, Cajhen Marija, Črnivec Zinka, Červ Ana, Dominiko, Dežman Viktor in Jožica, Dolničar Franc, Dvoraki Stefan, Frtin Miha, Fritz Poldka, Fritz Silva, Godina Ursula, Gajšek Duša, Gorjup Danica, Hočevar Martina in Ana, Ivanc Franja, Jakulin Mici, Jemec Janez, Knepe, Kušar Janez, Kšmanec Angelca, Lazar Milica, Mustavar Marija, Polanc Jožef, Pajk Marija, Plat Pepca, Peterka Jarmila, Polanc Marija, Rus Stefanija in Danijela, Rus Franc, Snaj Franja, Svetek Jera, Supan Ana, Sedej Ana, Štefancič Rozl, Švare Vida, Šalinc Josipina, Tekavčič Janez, Trček Franciška, Tratar, Vodusek, Zalar Nežka, Znidaršič Ivan.

Beleznica

KOLEDAR

Četrtek, 21. decembra: Tomaž.

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Festival v Solnogradu

Kino Sjoga: Nora

Kino Union: Takšna mi ugaja

DEJURNE LEKARNE

Danes: Dr. Piccoli, Dunajska cesta 6; Hočevar, Celovška cesta 62; Gartus, Moste — Zaloška cesta 47.

DRŽAVNO GLEDALIŠČE

OPERA

Četrtek, 21. dec. ob 16.30 dramska predstava: September. Red B.

Petek, 22. dec. ob 14. opera predstava: Rdeča kapica. Mladinska predstava: Cene od 60 lir navzdol.

Ob 17 dramska predstava: Marija Stuart. Red D.

Sobota, 23. dec. ob 14 dramska predstava: Matiček se ženi. Red Sobota. — Ob 17 opera predstava: Tbaiz. Red C.

»September«. Drama v treh dejanjih. Režiser: M. Skrbinek. — V članku, ki je izšel pred premiero Svobodove vseloigre »Poslednji mož«, v vrsti sodelujočih po pomoti ni bil omenjen gosp. Nakerski, ki igra v omenjeni vseloigri eno glavnih vlog, inž. Sodarja.

Mladinska opereta: »Princeska in zmaj«. Prva letošnja uprizoritev te balke, ki eta jo napisala Gojovin in Gregorc, bo na Stefanovo v torek 26. t. m. ob 14. uri. Pri predstavi bo prihod Božička z angeli. — Vsebinska igra pokaže boj junškega dečka Joška s troglavim zmajem. Čistemu otroškemu srcu so naklonjene prirodne sč: sojenice in palčki. S pomočjo teh in živali premaga dečko zlo in reši deželo.

»KMETSKA POSOJILNICA

LJUBLJANSKE OKOLICE

V LJUBLJANI

NAZNANJA ZALOSTNO VEST,

DA JE PO TEŽKI BOLEZNI

UMRL NJEN DOLGOLETNI

USLUZBENEČ, GOSPOD

MARTIN OBLAK

ZVESTEMU IN ZASLUZNEMU

SODELAVCU BOMO OHRANILI

CASTEN IN HVALEZEN

SPOMIN.

LJUBLJANA,

20. DECEMBRA 1944.

Zapiski

Smrt Paula Hazarda. Kakor je zabeležil »Neues Wiener Tagblatt«, je umrl v Parizu tudi v krogu naših literarnih teoretikov, kritikov in primerjalnih slovnostnih zgodovinarjev znani in citirani profesor Paul Hazard. Pokojnik je zaslovel po raznih študijah iz evropske literature; tako je spisal daljše delo o Leopardiju, o L. Martinu, o Stendhalu, o Cervantesovem Don Quijotu, iz primerjalne literature pa poleg nekaterih teoretičnih in metodnih spisov večjo razpr

Ko je Napoleon vladal Istranom

Pod tem naslovom je objavila »Deutsche Adria Zeitung« pred časom nekaj zanimivih podatkov iz istrske zgodovine ob priletu preteklega stoletja. Članek izpod peresa Viktorja Orsinija pravi:

Bilo je leta 1805, ko je izbruhnila med Francijo in Avstrijo vojna, ki se je dne 26. decembra tako nesrečno zaključila za podonavsko monarhijo z bratislavskim mirom. Avstrija je morala odstopiti nasprotniku velike predele svojih dežel, med njimi tudi Istro, ki si jo je pridobila s camporfornjskim mirom. Napoleon je tako postal gospodar vse Istre, ki so jo njegove čete že mesec dni pred pogajanjmi v Bratislavi zasedle.

Na tem področju je ustanovil generalni poročnik Seras 6. decembra 1805 začasno viadno pod vodstvom odvetnika Calafattia. Napoleon je deželo priključil kraljevini Italiji, jo dvignil v kneževino in cesarski fevdi ter imenoval maršala Bessièresa za istrskega kneza, ki mu je pripadal dohodek v višini 15 odstotkov vseh javnih dajatev v deželi, pozneje pa sto tisoč frankov na leto. Koper je ostal še nadalje glavno mesto dežele. Maršal je dočel prevrniti politične razmere v Istri. Odpravil je tradicionalne pravice plemenitstva in jih nadomestil z državljansko enakostjo, ustvaril občine, priznal občanom enake pravice, a jim tudi naložil enake obveznosti. Volili so si svoje krajevne oblasti in dobili »podestates«. Izvedene pa so bile še druge reforme, ki so bile za takratne čase prebivalstvu v veliko breme. Leta 1806 je bil uveden tudi Napoleonov zakonik, ki je pomenil nove zapadne obremenitve. Visoke cene soli so prizadevale istrskim ribičem veliko škodo. Odpravili so sicer dajatve in desetine, uvedli pa davke v denarju, ki ga je bilo takrat sila malo. Uvedlo se je hipotekne in registrske takse, kolikovanji papirji, osebne takse, davki na obrt in zemljinara.

Če naj se verjeme kronistu, boježi Orsinij, je prišla zasedba in anektiraj Istre nad deželo velika nesreča. Po njej je kar murgoleto voljakov, ki so živeli na račun prebivalstva. Le tu pa tam so ljudje prešli od zasedbenih oblasti neznatne oškodovine. Najhuje je deželo prizadela omejitve pomorskega prometa. Avstrija se je znašla kot zaveznica Francije v vojnem stanju z Anglijo, tako da so se prekinele vse zveze s Trstom, ki je Avstriji še ostal. Škoda se je še povečala, ko je Napoleon priključil nasproti Angliji kontinentalno zaporo. Angliške ladje so takrat vdirale na Jadran in vse, kar je plulo pod francosko zastavo, torej tudi istrske barke, je postalo njihov plen.

Vse je bilo nezadovoljno. Zlasti med ribiči in ljudskimi sloji, ki so imeli kakršno koli zvezo z ribjim lovom in trgovino, je nastalo silno sovraštvo nasproti Francozom, ki so ga ljudje sicer zdrževali, a ga stalno metali. Novo oblast, ki jo je Napoleon dal deželi pod naslovom »italijanska vicer-kraljevina«, so ljudje občutili kot vsiljeno francosko nasilje.

Sprito tega ni bilo čuda, da so se Istrani uprli Napoleonu. Ko so bile v aprilu leta 1809 njegove vojske zopet na pohodu proti Avstriji in so francoske zasedbene čete odtegnile iz Istre, je prišlo do upora, ki se je po trolemskem zgledu razvil v prilog Avstriji. Centur upora je bil Rovinj, ki mu je francoska zasedba tudi prizadejala največjo škodo, ker je šlo nad sto malih in večjih ladij v izgubo sprito angleških napadov. 12. aprila so uporniki zavzeli istrsko glavno mesto Koper. Upor se je vedno bolj širil ter je zajel že območje Vodnjana in Pulja, pa se je še posebej ojačil ko je francoski emigrant Le Terriere de Maniot tam in na Reki zbral čete, ki o je povedel v borbo proti svojim lastnim rojakom. Pa tudi on je delal silo prebivalstvu, prišel z angleškimi ladjami v Poreč in dne 18. aprila v Umag, kjer ga je pa presenetil neki francoski bataljon. Njegova četa je bila poražena, razpršena in deloma ujeta. Čelo njega samega so Francozi prijeli in pozneje, 13. oktobra 1809 v Trstu ustrelili.

Po tem uspehu pri Umagu so se Francozi pod vodstvom generala Chittarda obrnili proti središču upora, Rovinju. Dne 21. oktobra je prišlo do bitke in po hudih in neusmiljenih spopadih, v katere so posegale tudi žene, ki so potivale francoske vojske z vrelim oltarjem ter jih obmetavale z opeko, je bilo mesto premagano. Francoski poveljnik pa je prinesel mestu

in mu naložil le kontribucijo 24.000 goldinarjev. Prebivalstvo so razorožili. Vsi moški, ki so imeli kakršni koli opravki s pomorstvom, so bili za kazen prisilno rekrutirani in so jih odpeljali kot francoske mornarje v Toulon. Tako so francoske zasedbene oblasti v času svoje vlade že drugi sestavile oddelke svoje vojske iz ljudi, ki so jih nabrali po Istri. Prvič se je to zgodilo tri leta prej, ko se je ustvaril dne 31. maja 1806 tako imenovani kralj-vrski istrski bataljon. Štel je 670 mož. V času miru so bili ljudje dolžni služiti pri vojakih po pet let. V času vojne njih službena doba ni bila omejena.

Ko je bil rovinjski »mor strit, je kazalo, da je nastal v deželi mir, toda v notranjosti, zlasti v nepreloženih kraških gorah, še dolgo ni bilo varno. Šele maršal Marmont, ki je v poznějšíh letih z neusmiljenimi zakoni zavladal v Istri, e dosegel mir pred prebivalci dežele, ki so se zopet stavliali zasedbi v svojih domačih, nepristojnih gorah.

Navodila za ureditev zaklonišč

Z uredb o dopolnitvi predpisov za protiletalsko zaščito z dne 20. septembra t. l. je razširjena obveznost naprave zaklonišč na vse področje mesta Ljubljane tako, da morajo vsi hišni lastniki tudi v širnem okolju, torej po vsej Ljubljani, čimprej prirediti varna in smotrno urejena hišna zaklonišča.

Prvenstveno načelo preureditve je, da zaklonišče nudi čim večje zavarovanje življenja ljudi, obenem pa, da je zaklonišče čim bolj udobno in pripravno za bivanje med alarmom.

Pri ureditvi zaklonišča je zato treba v prvi vrsti paziti: 1. na izbiro prostora za zaklonišče; 2. na zadostno zavarovanje proti ruševinam in zračnemu pritisku; 3. na zavarovanje okenskih odprtin proti drobcem, izstrelkom in zračnemu pritisku; 4. na pravno in zavarovanje zasilnih izhodov iz zaklonišča pod mlo nebo.

Pri izbiri prostora velja glavno načelo, da so relativno najvarnejša zaklonišča ona, ki so urejena v kletnih prostorih čim bolj pod zemeljsko površino. V nepodkletnih hišah je pač treba za zaklonišče v pritličju izbrati primerne prostore predvsem v notranjosti stavbe, če je mogoče z železobetonskimi in masivnimi stropi. Prostor za zaklonišče mora biti tako izbran, da je dohod bolj lahek in neposreden. Vhod v samo zaklonišče naj bo že po svoji naravi tako izbran, da bo čim bolj zavarovan proti direktnemu zračnemu pritisku. Če je pa zaklonišče v taki kleti, ki ni popolnoma v zemlji ali je v pritličju, je zunanje stene treba zavarovati s primernim nasipom ali s primerno močnim običnim opornim zidom. Nikakor ni zadosti, da se deloči za zaklonišče kakršenkoli prostor. Prostor za zaklonišče je treba tudi primerno izgraditi in ojačiti. Zlasti o podpiranju so nujenja laikov različna in zelo zmotna. Najbolje je, če je strop zaklonišča opazen in podprt. Na vsak način pa je to potrebno pri več kot enonadstropnih stavbah. Pri pritličnih in enonadstropnih hišah podprtje ni nujno potrebno, če je strop zaklonišča železobetonski, solidno narejen in dimenzioniran s takšno varnostjo, da sam vzdrži težo ruševin hiše nad seboj. Podpiranje tudi ni nujno potrebno, kjer so oboki iz opeke, če je zgrajba samo pritlična, toda tak obok mora biti solidno podprt pri eno in večnadstropnih stavbah, ker ne vzdrži teže ruševin, posebej če bi bil neenakomerno obremenjen. Opaženje in podpiranje stropa zavaruje zaklonišče pred ruševinami lastne stavbe.

Pri zavarovanju zaklonišča proti učinku zračnega pritiska veljajo naslednje smernice: normalno, masivno betonsko zunanje zidove delno ali v celoti v zemljo skopane kleti je toliko odporne, da se smatra, da v celotnem vzdrž stranski zračni pritisk. Pri nepodkletnih hišah, kjer je zaklonišče v pritličju ter je zakloniščni prostor obdan le od normalnih obodnih zidov, je treba zidove ojačiti s primerno debelimi zidovi iz opeke ali pa z nasipom. Pred napravo nasipa je treba hišni zid obložiti z opeko, kamenjem ali strešno lepenko, da se zid obvaruje pred vlago nasipa. Vse odprtine v območju zaklonišča morajo biti dobro zavarovane. Odprtine, ki ne služijo za zasilne izhode, je treba zavarovati z 33 cm močnim zidom iz opeke ali pa z usločnimi betonskimi klada-ami ca 20 cm moči ali z močno leseno pokončno steno tesno se prilagajajoč tramov

ca 20 cm debelina. Vse te naprave morajo biti zanesljivo podprte, povezane in zadržane ter morajo segati čez odprtine na vse strani vsaj 20 do 30 cm. Poudarja se, da je med nastetimi najboljši in najuspešnejše zavarovanje z betonskimi usločnimi klada-mi. Tako zavarovanje je najboljši in posebno priporočljivo za odprtine, ki leže vertikalno in nad zemeljskim nivojem, to je tam, kjer lahko zračni pritisk neposredno deluje v zakloniščne prostore. Pri višje leže-čih odprtinah, pri zakloniščnih prostorih v pritličju, je najboljši zavarovanje z 33 cm debelim zidom iz opeke, ki je postavljen tik ob stavbi in z oporami dobro oprt na poslopje.

Posebno paznjo je treba posvetiti zasilnim izhodom. Pri teh izhodih je treba poskrbeti za možnost, da se bodo zaklonjeni ljudje sami mogli rešiti iz oklepa ruševin, če zunanja pomoč ne bo mogla priti takoj tja, na kar je treba pri večjem napadu pač računati. Zasilni izhod mora biti zgrajen tako, da skozi njega ni mogoče vdor neposrednega zračnega pritiska v zaklonišče, obenem je pa treba poskrbeti tudi za možnost izkopa izpod ruševin skozi ta zasilni izhod. Prvo dosežemo s tem, da zasilni izhod napravimo izven glavnega zaklonišča ali ga pa naredimo v obliki črke Z ali pa zavarujemo vhodno odprtino zunan in znotraj stavbe z varovalno steno, kakor je pač mogoče. Drugo dosežemo z napravo trdnih pristrekov iz tramov ali betona, ker je treba vse primerno podpreti in zasidrati. Take so si že omislili nekateri ljubljanski hišni posestniki. S tem je zasilni izhod neposredno zavarovan, da ga ne zamaše in zasujejo ruševine, obenem bo pa olajšano tudi odkopavanje. Če je pristrek narejen iz posevne stene dobro se prilagajajoč tramov, močnih 20 cm, bo zasilni izhod zavarovan še proti drobcem, izstrelkom oziroma tudi proti učinku zračnega pritiska, vendar pa ta posvečna stena mora na obeh straneh in zgoraj presegati izhodno odprtino.

Dobro je, da je po raznih delih poslopja več zasilnih izhodov. Po spredaj citirani uredbi člena 7 morajo vsi lastniki stavb v strnjem sistemu napraviti kletne preboje, ki bodo služili za zasilne izhode v sosednjo klet tedaj, ko bi bila ena ali več hiš tako porušeni ter normalni zasilni izhodi tako zasuti, da bi se stanovanke ne mogli rešiti skozi nje. Preboji naj bodo narejeni ca 30 do 50 cm od tal in vsaj 20 cm pod stropom v velikosti ca 1 m x 0,75 m. Nastala odprtina naj se zazida z 12 cm steno v sredini. Pri zazidavi odprtine na obeh straneh s po 6,5 cm debelo steno je treba vidno označiti, kje je preboj. Najbolje je, da pustimo na novo napravljeni steno kar neometano.

Iz istega razloga kot je potrebna naprava kletnih prebojev je treba odstraniti železne okenske rešetke ali jih pa preurediti tako, da se dajo lahko odpirati. To je treba napraviti na kletnih ali pritličnih oknih v strnjem sistemu na vseh rešetkah, vsaj na večjih oknih pa tudi v odprtem sistemu.

Prebivalstvo mesta Ljubljane opozarjamo, da je treba pri ureditvi hišnih zaklonišč vedno paziti na vse navedene tehnične smernice. Le če bodo ti temeljni pogoji izpolnjeni, bo zaklonišče ustrezalo namenu ter bo v njem življenje stanovalcev hiše res varno. Vsa zaklonišča po vseh hišah na vsem področju mesta Ljubljane bi morala biti že gotova. Kolikor še n' so, naj vsi prebivalci že zaradi lastne varnosti to takoj naredijo. Policija bo brezvestne in lahkomiselne hišne upravitelje, lastnike in prebivalce kaznovala z vso strogostjo, kjer koli bo ugotovila, da dosežajo še niso napravili za svoje lastno in za življenje svojih stanovalcev in soljudi varnih zaklonišč v smislu navedb. Zavedati se morajo, da je bila to njihova lastnost že tedaj, ko je bilo rogoče gradivo za gradnjo in opremo še laže nabaviti kot sedaj. Sedaj pa je treba narediti zaklonišče z vso opremo pač s sredstvi, ki so na razpolago še vsakemu ali jih premore hiša sama. Zato izgovorov v tem smislu sploh ne bo mogoče upoštevati. Prebivalstvo naj se zaveda, da se mora samo čim najbolj zavarovati s sredstvi in na način, kakršen je pač mogoče in izvršljiv.

Opozorilo

Organi policijskega zbora so prejeli strug ukaz, da javijo sieherno prekrštev zatimnitve ter vse kršitve zatimnitvenih predpisov takoj prijavijo. — V interesu občinstva je, da se pokorava predpisom protiletalske zaštite, ker bo sicer v nasprotjem primeru zadel krivce občutna kazen. Isto velja za neupoštevanje predpisov ob priliki letalskega alarma.

Križanka št. 86

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
14		15			16		17		18		19	
	20		21			22		23				
24			25		26			27				
	28			29		30			31			
32				33		34			35			36
37			38			39					40	

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. okoli nje se vse vrti, 3. podložnik, 8. prijeten duh, vonj, 12. dva enaka soglasnika, 14. igralna karta, 16. listina, ki zanjo veljajo posebni pravni predpisi, 18. podpora, oporišče, 20. šahovski izraz, 21. severni jezen, 22. podredni veznik, 23. tvegana pogodba, 24. privlačnost igre, 25. egiptovski bog, 27. gorski pašnik, 28. madžarski kraj ob Tisi, 29. francoski spolnik, 30. mestece v Poadižju, 31. ploskovne mere, 32. francoski revolucionar, 33. skupina črt, 35. iztisniti vodo, 37. znak za kemično prvine, 38. privlačen, zanimiv, 39. mesto v Romuniji, 40. predlog.

Navpično: 1. glasbena kratica, 2. eremit, puščavnik, 3. predel Rima, 4. arabski žrebec, 5. malajska duševna bolezen, 6. gradbeni material, 7. veznik, 8. srbsko moško ime, 9. glej 26. vodoravno, 10. usedlina v tekočini, 11. vladarska plača, 12. protiviti se, odbijati nevarnost, 13. znak za kemično prvine, 15. madžarsko moško ime, 17. žen-

ska ime, 19. zapreke, zavore, 21. enota evropske valute, 23. poželenje, strast, 25. oče, 26. bolezen, 27. služba za kurjavo in razsvetljavo, 29. svetopisemska oseba, 30. veznik, 32. osebni zaimek, 33. osebni zaimek, 34. igralna karta, 35. vzklík, 36. predlog.

Rešitev križanke šte. 85

Vodoravno: 1. priča, 5. Gruzini, 11. gra-pa, 16. reve, 18. osata, 20. slab, 21. Oha, 22. sil, 24. ali, 25. ena, 27. are, 28. da, 29. uroki, 31. Slovence, 33. vrč, 34. opevati, 35. ari, 36. Jarenina, 39. Atila, 41. d. d., 42. ako, 43. Ada, 44. Ana, 46. ara, 47. len, 48. toča, 50. dielo, 52. peti, 53. Ineni, 54. precepi, 55. davek.

Navpično: 1. prodajati, 2. reka, 3. Iva, 4. če, 6. ro, 7. USA, 8. zalivane, 9. iti, 10. na, 12. rs, 13. Alani, 14. pare, 15. abecednik, 17. zlo, 19. dno, 22. srčna, 23. iko-na, 25. elita, 26. Avala, 29. ure, 30. ipa, 31. sta, 32. era, 33. vroče, 37. Akon, 38. Ida, 40. Ira, 41. dete, 44. ale, 45. Ate, 47. lev, 49. an, 50. dr., 51. op., 52. pa.

Propad kmetstva na jugovzhodu

Pod tem naslovom je objavila graška »Tagespost« članek, v katerem je rečeno med drugim:

V Rumuniji, Bolgariji, Srbiji ter v delu od sovražnika zasedeni Madžarski se lahko že zdaj ugotovi, da boljševidni vojaški oddelki v prvi vrsti prikrajšujejo kmeta ter se, kakor kaže ta primer Rumunije in Bolgarske, prehranjujejo iz zalog dotičnih dežel, ker ne prihajajo iz Sovjetske zveze nobena živila. Pri tem ne zadostuje, da oddelki na svoji poti skozi vasi oplenijo prebivalstvo ter se preskrbe iz kmetijskih zalog živil in živine. Od ljudi zahtevajo še več, in sicer oddajo gotovih količin živil, žita, zelenjave, živine in drugih potrebščin za fronto ter zasedbene oddelke. Na podlagi diktata o premirju, ki sta ga morali sprejeti Rumunija in Bolgarija, so bili celo določeni kontingenti, za katere morata sedaj skrbeti konvinti in druga država. Iz Rumunije in Bolgarije prihajajo poročila, da boljševidi ne zahtevajo od teh dveh dežel samo živil za tankaj stacionirane vojaške oddelke, temveč tudi živila za sovjetske armade na Madžarskem in v Srbiji ter celo v Sovjetski zvezi sami.

Preko Konstance, Varne, Burgasa in drugih pristaniških mest ob Črnem morju se vrši prav živahen izvoz žita in živine v Sovjetsko unijo. Kolikor ne izvršujejo boljševidi sami teh rekvizicij, se lotevajo tega posla rumunske in bolgarske oblasti. Pri rekvizicijah te vrste v Bolgariji si posebno prizadeva tako zvana »domovinska fronta«, v Rumuniji pa tako zvana »demokratska fronta«. Seveda rekvizitorji pri zaplenbah ne izpušče izpred oči tudi lastnih koristi ter si s sami pridno polnijo vreče in žepe. Iz Rumunije poročajo nadalje, da so boljševidi odpeljali iz dežele nad 3000 traktorjev ter več tisoč drugih poljedelskih strojev. Vse to je šlo na račun reparacij v Transnistrijo ter v notranjost Sovjetske zveze. Ker je rumunsko kmetiško prebivalstvo zaradi vojnih dogodkov izgubilo večji del svoje vprežne živine, so zasejali v Rumuniji letošnji jesen samo 600.000 ha z žitom, medtem ko so lanske jesen s pomočjo traktorjev, ki jih je dobavila Nemčija, ter s pomočjo kmetijskih strojev posejali 2,5 milijonov hektarov orne zemlje. Podoben položaj je tudi v Bolgariji. Med tem pa je ostala površina za žito namenjena zemlje na Madžarskem in v Srbiji zaradi vojnih dogodkov neposejana. Tudi iz zasedenih krajev na Madžarskem poročajo, da so boljševidi zaplenili znaten del poljedelskih strojev ter jih poslali v Sovjetsko zvezo. V raznih pokrajnah zasedene Madžarske so okupatorji vse preostale traktorje in poljedelske stroje zbrali na določenih mestih, kar očito priča o tem, da nameravajo obdelovati zemljo po kolektivnem vzorcu. Boljševiško postopanje v jugovzhodnih deželah kaže, kakšne cilje zasle-

duje Moskva na tem ozemlju: inteligence je treba spraviti s sveta z justifikacijami, kmetiči stan pa je razlastiti ter ga obsoditi na usodo kolhozov. Tako se nacionalno življenje teh ljudstev uniči, nakar postanejo boljševidi gospodarji narodov in njihovih ozemelj.

Zemljepisni in zgodovinski obzornik

v zvezi z imeni, ki jih čitamo v vojnih poročilih

Kapovsar je sedež madžarskega komitatu Somogya. Mesto šteje okoli 30.000 prebivalcev, katoličanov in protestantov. Leži ob reki Kapos in je železniška postaja na progi, ki vodi iz Budimpešte do Csurga. Kapovsar je znano tržišče za konje, v njegovi okolici je precej poljedelske industrije. Mesto ima svojo gimnazijo, sodišče, lepo stolnico v romanskem slogu, tuji pa obiskujejo tudi ruševine starega gradu.

Mohač je mesto v madžarskem komitatu Baranji. Šteje okoli 16.000 prebivalcev nemške, hrvatske in srbske narodnosti, ki so večinoma katoličani in protestanti. Leži ob Donavi in ima svoje pristanišče za parnike. Železnica ga veže s Pečuhom. V mestu je znana tekstilna industrija, mnogo izdelujejo raznih strojev, znano je mohaško pivo. Trgovina prekupejuje predvsem s lesom, žitom in premogom. V zgodovini je Mohač doživel najžalostnejši dan, ko je nedaleč od njega 29. avgusta 1526 podlegel Ludvik II., madžarski kralj, turškemu sultanu Solimanu II., s čimer je začela Madžarska prehajati pod turško nadoblast. Pri Siklusu, ki leži južnozapadno od Mohača, sta leta 1687. Karel Lotrinski in Ludvik Badenski premagala velikega vezirja Solimana.

Paks je velika občina v madžarskem komitatu Tolna. Šteje okoli 12.000 madžarskih in nemških protestantov in leži ob železnici Adony-Paks. Na Donavi je postaja za parnike. V občini pridelujejo predvsem vino in žito. Nedaleč od Paksa je bilo v starem veku taborišče Rimljanov, znano pod imenom Lussonium.

Zimske dolžnosti hišnih posestnikov

Po mestnem cestnem redu, ki obravnava spravljanje snega s hodnikov je dolžnost hišnih posestnikov in upraviteljev kidanje snega s hodnikov ali pešpotov vzdolž njihovih hiš in zemljišč. Če zapade sneg po nčji, je treba hodnik ali pešpot otrebiti snega do 7. zjutraj. Če pade sneg podnevi, ga je treba odmetati večkrat, da so hodniki in pešpoti vedno brez snega. Dolžnost hišnega gospodarja ali posestnika zemljišča je tudi, da obcestno kadunjo otrebi snega, da posebno od odjuge snežnica lahko odteka. Kidanje snega s hodnikov je obvezno tako za zasebnike kakor tudi za juridične osebe.

Za sedaj naj hišni gospodarji pregledajo opore snega na strehah, če so v redu, da sneg ne bo držal raz streh in oviral javnega prometa ali ob odjuge poškovala pasante. Pregledati je treba tudi strešne zlebove in otočne cevi, da ne bo zastajala snežnica in tekla na poče.

Snega, ki zdrži raz streh ali so ga gospodarji daji odmetati raz njih, ne smejo odmetati na cesto, temveč ga morajo hišni gospodarji takoj dati odpeljati na določene prostore in zmetati v Ljubljano. Za odaganje snega v Ljubljano so določeni naslednji prostori: na levem bregu Ljubljanske od Pruskega mostu do izliva Gradaščice ter od kavarne Prešeren do mostu ob mrtvašnici bolnišnice, na desnem bregu Ljubljanske pa od Gruberjevega prekopa do Galusovega nabrežja ter od Zmajskega mostu do Kodeljevskega. Sneg je treba na bregove Ljubljanske zmetati tako, da zdrži v strugo.

Kadar nastopi poledica, morajo posestniki hiš in zemljišč hodnike in pešpote posuti z žaganjem, pepelom ali peskom. Za vse nesreče, ki bi se sprilele na ledenem hodniku, je kazensko in civilno odgovoren posestnik hiše ali zemljišča.

Z ozirom na zmanjšani stavež mestnega dejavnosti ne bo mogoče v taki meri in s tako hitrostjo s cest odstraniti snega kot pretekle zime, zato naj pa vsi, ki imajo dolžnost spravljati sneg, to delo opravijo z voljo in o pravem času.

Gospodarje posebno opozarjamo, da je uprava polje naprošena za strogo nadzorstvo izpolnjevanja določenega mestnega cestnega reda.

Molk St.

Drvarska zgodba

Visoko gori v hribih med starimi gozdovi stoji ostanek koč, kakor spomenik minulega življenja priča, da je tam živel nekdo samotni prebivalec, drvar ali gobar, kdo bi pač mogel vedeti to v prvem trenutku.

Samo en ogeč se stoji cel. Tega niso porušili viharji in mokrota. Ves črn je od dima, ki se je nekdo plazil po njem, in po zunanji strani pleza bršljan in črn in tja se muči kaka glivica, da bi na vlažnem zidu razvila svoje življenje.

Tudi prag še stoji. Velik kamen je to, grobo obsekano toliko, da je podoben stopnici. Počasi izginja pod temnim mahom. Kar je še golega, postaja črnkast. Nihče več ne stopi nanj, da bi ga brusil s svojimi nakovanimi čevlji in nihče več ne potegne z brezovo metlo čeznj. Teko postaja ta veliki prag čisto navadna skala, kakor vse ostale v gozdu. Mah pokriva njegove narejene oblike, iz mahu pogajajo dolge travne bljke, in na goli kamen odpadajo listi in vse kar na drevju odmirajo. Tako izginja prag pod zemljo, ostaja samo še črtni ogeč drvarjeve koč, Mor-da bo enkrat vihar podrj nanj drevo, da ga bo podrlo in bosta potem oba izginila iz površja.

Nekoč pa so tu živeli ljudje. Najprej se je sem gori pomaknil iz doline drvar z imenom Jakob. Vedno je imel toliko dela tu gori, da se je neveličal hoditi gori in doli po kamenitih potih. Ljudje so mu pomagali postaviti kočico in ga spremenili gor. Potem se je pokazala potreba po ženi. In drvar Jaka se je epustil po klancih v dolino in se ozrl okoli sebe in polskal Mir-jano in se z njo poročil. Nikoli ni mislil da je s tem storil nekaj posebnega, an-

pak je bil vedno prepričan, da je to zelo navadna stvar, ki na svetu mora biti.

Potem se jima je nekega dne zgodilo res nekaj posebnega. Marjana je zablajala ljubko dete, pravega gozdnega škavca. Z njim je oživel gozd, sreča je prišla z njim v ozko in revno kajžjo in se razbohotila po kotih. In je rasla vsak dan kakor je rasla otrok. Vsa njegova glava je bil kakor visoka posema, ki se je razila preko gozdov in zaplaval nad dolino. Nikoli ni prenehala.

Jaka je včasih vzel malega v svoje okorne in črne roke in ga previnilo nesej v naročje. Potem se je pogovoril z njim, kakor je pač mogel, da se mu je dele nasmajalo. Tedaj je bil Jakob srečen. Zdelo se mu je, da se v tem otroku nadaljuje njegovo življenje in srce mu je zalagalo v zavesti, da je ta-je v njegovem naročju njegov fant. Kako podoben mu je, nemara bi umrl od bolečine, če bi ga moral zapustiti. Potem ga je še bolj nalahko položil v zibelko in odšel ven in mislil visoke misli o tem, da je zdaj res na vrhu svojega življenja.

Otrok je obstal na nogah, mahal z ročicami in se nenadoma spustil po dškah in prehodil z boječimi prvimi koraki vso izbo. Jakob je sedel na kljop in rekel:

»Zdaj si pa drvar fant; jutri boš dobil sekuro in bova ša v gozd.« Tak fant!

V tem pogledu je bil Jakob preveč neučakan. Rad bi, da bi njegov Matija zrasel čez noč. Kako lepo bi bilo, če bi ša oba v gozd in bi delala, da se bi utrudila do konca. Potem bi sedla na hlače in se kal prav resno pogovorila. Jakob je že gledal svojega Matija, kako je močan, pravi gozdar in ga nič na svetu ne more ugnati. Pa je bilo treba čakati. Saj je lepo teko čakanje, ko je poleg njega to nedolžno dete, kakor gozdarček iz sanj.

In je Jakob dvakrat premislil preden je kaj naredil. Moral je gledati, da bo čim boljše ustvaril življenje svojemu mavnemu. Pozabljen so bile zdaj nekdanje njegove želje in potrebe, saj se je življenje z Matijem tako spremenilo.

Vendar so leta kar hitro tekla. Nekega dne se je Jaka ozrl po svojem fantu pa se mu je zdelo, da je Matija že zares velik. S tem let je imel za seboj in vsak kamen je poznal v okolici. Morja bi mogel celo povedati, koliko vej ima to a i ono drevo, in vse erne je že prešlo. Matija je bil res pravi gozdni škavc. Jakob se ni mogel premagati, da bi ga ne vzel s seboj. Lepo počasi sta ša po kementih h potih in se čisto resno pogovarjala o vsem, kar je zanimivega med velikanskimi debeli.

Tako je šel čas še hitreje naprej. Nis-a se zavedala več ročike v starosti. Jakob in Matija sta bila samo drvarja. Z velikanskimi zamahli sta odbijala veje, ali pa zagalaga oglenico počasi in previdno, da bo dobro ogljje in bo šlo v denar.

Pa se vendar Jakob nekoč spomni preteklosti in mora kar ostrmeti, ko ima pred seboj Matija, velikega in močnega, da bi se ga ustrašil, če bi ne bil njegov sin. Kako hitro so minila ta leta! On se je postal, ko se je priselil sem gor. Prvikrat je tedaj, da spoznava kako teče življenje z naglim tokom. Vedno usiha in vedno znova pritaka nove moči. Zda-j more res reči, da je v Matiju nadaljevanje njegovega življenja. Saj je Matija tako njemu podoben. Vse njegove lastnosti ima. Kadar bo torej moral on v dolino v grob, bo ša tja z zavestjo, da v njegovi bajti še živi drvar, prav tak, kakor je bil on nekoč.

Dogodilo se je, ko je bil Matija že velik in samostojen drvar, da je Marjano premagalo življenje in so jo mrtva odnesli tja doli v dolino k večnemu počitku. Ro-ka

je imela sklenjene in po vsej resnobi in bedi svojega življenja se je smehljaj njen obraz, da ee je bilo težko ločiti od nje.

SPORT

Pravilno dihanje — temeljni zakon v sportu

Pri vsakem telesnem gibanju — od preprostih hoj pa do največjih sportnih naporov — potrebuje človeško telo več zraka kakor kadar miruje. Srce mora imeti možnost, da mišicam vedno znova dovaja svežo kri in tako onemogoči prehitro utrujenost. Navadno trebušno dihanje pri tem ne zadostuje, temveč mora sodelovati ves prsni koš s celotnim dišegom. Temeljito izdihavanje, pri katerem se izloči in izdihava vse izporabljeni zrak, je pri tem najmanj tako važno kakor globoko vdihavanje. Zato se ne smemo čuditi, če sportniki pravilno posvetijo mnogo pozornosti pravilni dihalni tehniki. Turisti, snučarji, plavalci, tekaci in drugi so spoznali čisto podzavestno, kakšne važnosti je za njih urejeno dihanje. Sodocna raziskavanja so se poglabila pridobitna izkustva. Z razširjenosti sporta je dosegla dihalna tehnika še mnogo večji razvoj. Japonci na primer že vse stoletja smatrajo dihanje za sport. Indijski jogiji so učili najprej, da je dihanje nekaj božanskega in ostane človeška duša telesa le tedaj, če pravilno dihamo. Ta nauk so prenesli duhovniki na Kitajsko in od tam na Japonsko, kjer so ga pozneje še bolj izpopolnili v ta namen so izdali natančne predpise o pravilnem dihanju. Eno teh pravil se glasi: »Ne dihaj skozi usta! Dihaj ritmično skozi nos ter zadržuj diha za vdihavanje in izdihavanje. Bodi zbran pri dihanju.«

Po teh načelih lahko prične skrbeti za pravilno dihanje tudi moderni sportnik. Plavalec ali tekač mora čisto obvladati dihalne organe. Če hoče pametno porazdeliti svoje sile ter ne prejeti ali sile izgubiti »sape«. Pomankanje zraka ima čisto za posledico, da sportnik začne dihati skozi usta, kar pa je seveda čisto napaka, ker pri tem preveč draži spodnje dele dihalnih organov. Za vsakega mora veljati temeljno pravilo, da mora tudi pri največjih naporih dihati skozi nos.

Pravilnemu dihanju bi morali sportniki posvečati večjo pozornost kakor je splošno v navadi. Vsak sportnik bi moral smatrati za svojo dolžnost, da uporabi davna izkustva in izide najnovejših raziskavanj v interesu svojega lastnega napredka v sportu, bodisi telesnega in tudi duševnega; le takšno izvajanje sporta mu bo navrglo dobre uspehe in splošno zadovoljstvo.

1:06,4 — nov evropski rekord v hrbten plavanju

Odlični švedski plavalec Borg je nedavno v 25metrskem bazenu v Norrköpingu o prikliski 25letnice tamkajšnjega društva dosegel nov evropski rekord v plavanju na 100 m hrbten, in sicer s časom 1:06,4. Doslej je ta vsestranski plavalec že postavil rekorde na 200 m hrbten s časom 2:26,9, na 400 m pa s časom 5:15,9. Teh dve rekorduri pa še ni potrdila FINA. Na vseh teh treh progah se dosejaj ponša z najboljšimi časi Nemec Heinz Schlauch iz Erfurta, ki pa se trenutno ne more brigati za njihovo nadaljnjo usodo, ker je na fronti.

Nekaj iz zgodovine tega rekorda

Najvidnejše uspehe v hrbten plavanju pri Nemci, kajti od onega dneva, ko je dne 6. aprila 1912 Oskar Schiele iz Magdeburga v Bruslju prekosil svetovni rekord Madžara Baranyja s časom 1:18,4, so v seznamu rekorderjev samo nemška imena. Otto Fahr (Magdeburg) je komaj štiri tedne po tem podvigu dosegel nov rekord v odličnem času 1:15,6. Naslednji v tej vrsti je bil Ernst Küppers, ki je maja 1927 v Düsseldorfu beležil novi rekord s časom 1:12. Ta izvrstni plavalec je izboljšal svoj rekord, ko je potovaval v Ameriko, kjer se je mnogo naučil od takratnega svetovnega rekorderja Kojaca, videl je nove obrate ter nov način starta ter kmalu izboljšal evropski rekord na 1:08,8. S tem časom je zaostal samo še za 6 desetink sekunde za Kojacovim svetovnim rekordom z olimpijskih iger v Amsterdamu l. 1928.

Küppersovi uspehi so bili za evropske razmere tako sijajni, da je poznejši mu Heinz Schlauch ukočnej uspeh, da ga je prekosil, in to šele po devetih letih. Schlauch je 14. III. 1937 v Halleju dosegel izvrstni čas 1:06,4 ter vzdružil z njim mnogo pozornosti. Ta dobi plavalec je bil že v začetku svoje plavalne kariere, ko je že dosegel ta odlični uspeh. Po dveh letih marljivega treninga je dne 20. III. 1938 v Halleju dosegel odličan čas 1:06,3, ki je bil nov evropski rekord in ne zastaja mnogo za odličnimi uspehi ameriških plavalcev. Ta rekord je torej šele sedaj — po dolgih 6 letih — izboljšal prej omenjeni znanec imena na 1:06,4.

Drož na svetu

Nemški železničarji so marljivi sportniki. V zvezi s proslavo »Dneva nemških železničarjev« je bilo mnogo železničarjev odlikovanih, ker so si v teh težkih časih pridobili posebne zasluge za državo. Njihov trud in prizadevanje pa sta bila dosegljiva samo zaradi tega, ker so vsi zrasli iz strumno

Mali oglasi

DO PETKA DO 4. URE POPOLDNE S PREJEMAMO OGLASE ZA BOŽIČNO ŠTEVILKO V SOBOTO ODDANE OGLASE NE JAMČIMO ZA PRIORITETE

Oglasni oddelček „JUTRA“

Službodobiti

PRIDNO DEKLICO
14-15 letno, res zanesljivo, sprejemajo takoj, 6 dnevno fantku, Pojsnala med 13. in 15. uro. I. M. Trstenikova 3. 34265-1a

Službodobiti

IZDELJEMO
in popravljamo, možno damsko in otroško perilo ter vse pribor za no. vorojenke, entiamo, ple. ničke in drugo ter popravljamo stare kravate. A.E.R., Novi trg 5. 34396-3

Službodobiti

GOSPODICA
učiteljica, z znanjem nemščine sprejme inštrukcije učence, ki se izučijo meščanske šole in nižje gimnazije. Naslov v ogl. odd. Jutra. 34279-3

Službodobiti

LEPO PREPROGO
velikost 2x3 m, prodam. Cesta na Rožnik 5-1. 34391-6

Službodobiti

OTROŠKI
trikotniki za 1 do 3 leta, ugodno napr. d. Merkur, Puharjeva 6. 34360-6

Službodobiti

STRUŽNICA
dobro ohranjena za 28 tisoč lir in 2 vrtilna stroja, napredaj. Merkur, Puharjeva 6. 34361-6

Službodobiti

BLAGO
(kočevski) za možko obliko, damsko, kostum ali plašč, ugodno prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 34357-6

Službodobiti

DINAMO
elektromotor ugodno prodam. Merkur, Puharjeva 6. 34355-6

Službodobiti

KOLESA
za gumni diro, komplet na s sprednjim in zadnjim osjo, ugodno prodam Merkur, Puharjeva 6. 34356-6

Službodobiti

ZIMSKI PLAŠČ
temnosiv, možki, predvojni za višjo postavbo, prodam ali zamenjam. Tržaška c. 27-1. 34345-6

Službodobiti

LEPO RUTO (PLET)
voleno, za narodno nošo, v rumenem stilu, primerno za darilo in starinsko vredno prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 34284-6

Službodobiti

DINAMO LUC
novo, kompletno, prodam. Ogl. od 4. ure dalje. Kladezna ul. 13. Trnovo. 34312-6

Službodobiti

STRUŽNICO
skoraj novo, moderne, 200 X1500 mm, z Norton vodilnim in povlačnim vretenom, z električnim motorjem in vsemi tovarniškimi približniki, prodam. Rimska cesta 13. 34112-6

Službodobiti

ŠIRITE
„JUTRO“

Službodobiti

organizirane stanovske skupnosti. Moč in udarno silo teh skupnosti pa so črpali nemški železničarji iz mnogih železničarskih sportnih društev. Kljub vojni je bilo prav v teh letih ustanovljenih v Nemčiji mnogo novih sekcij pri železničarskih društvih, hkratu pa zgrajeni tudi mnogi novi sportni prostori. Vsega imajo trenutno nemški železničarski klubi 200 lastnih sportnih igrišč; 90 nadaljnjih sportnih prostorov, 175 teniških igrišč, 28 odprtih plavalnih bazenov, preko 160 telovadnic, 150 sportnih in tovarniških domov, 20 smučarskih domov, 60 tolnarnic, 450 strelšč s preko 2000 tarčami in 108 keglšč. Podobne uspehe na sportnih področjih zaznamujejo lahko le še nemški poštari.

Službodobiti

SD iztok obveščaja svoje člane, da bo danes četrtek 21. t. m. sestanek ob 19. uri v gostilni Lovšin.

GLOBOK VOZICEK

predvojni, prodam. Hrenova 14-11. 34192-6

Službodobiti

LEPO HUBERTUS PLAŠČ
popolnoma ohranjen, 1 de. lorne hlače in suknjo prodam. Krojaštvo v Dalmatini 3. 34138-6

Službodobiti

VENECIJANKO
moderno, skoraj novo, na dve ojnici, kot polnoimam, prodam. Rimska cesta 13. Telefon 37-55. 34111-6

Službodobiti

DVE VIOLINI
koncertni, prodam ali zamenjam za protivred. nost. Ogl. od 12. do 7. do 11. ure. Rimska c. 13. priti. levo. 34187-6

Službodobiti

MISI PODGANE
in šurke zanesljivo pokončate s strupom. Ki ga dobiš v drogeriji. Anton Kanc, Zidovska 1. 34223-6

Službodobiti

ODEJO
čisto, še novo, fres barve prodam ali zamenjam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 34242-6

Službodobiti

VOLNO
za prelo, več kg prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 34242-6

Službodobiti

ZIMNICO
trodelno, polno, na morsko travo, novo, predvojni blago, prodam. Rimska cesta 13. 34226-6

Službodobiti

GOBELIN BLAZINO
lepo darilo, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 34242-6

Službodobiti

ZIMSKI PLAŠČ
za srednjo postavbo prodam ali zamenjam. Ogl. od 12. do 3. Naslov v ogl. odd. Jutra. 34242-6

Službodobiti

LANSKO KOKOŠ
zamenjam za jajca ali večjega petelina. Naslov v ogl. odd. Jutra. 34431-6

Službodobiti

HARMONIKO
lepo božično darilo — Meinl Herold, diatonično (8 basov), ugodno prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 34432-6

Službodobiti

2 KRASNA MUFA
prodam. Naslov v oglasnem odd. Jutra. 34433-6

Službodobiti

JARKE
prodam. Albanska 40-1. 34433-6

Službodobiti

FLANEO
nekaj metrov, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 34434-6

Službodobiti

BLAGO
za možko obleko, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 34435-6

Službodobiti

SOD ZA ZELJE
50 l. posteljo, usnjene polenice, aneške 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

GUGALNI KONJ

nov napravljen, Naslov v ogl. odd. Jutra. 34417-6

Službodobiti

PRODAM
kompletne elektrogramf. fon. Gajeva 9, vrata 4. 34374-6

Službodobiti

ZELENO PRE
(gašperček) prodam za 1500 lir. Naslov v oglasnem odd. Jutra. 34397-6

Službodobiti

BLAGO
za 2 možki srajci, 2 pi. dšani, in žensko bluzo prodam ali zamenjam. Klot predpaznik zamenjam za kotoš. A.E.R. Novi trg 5. 34399-6

Službodobiti

ZAMENJAM
več kur, še dorasle jare ke za ženske vertice št. 40 ali tudi za kakršnokoli žensko obleko, možko ali otroško. Informacije pri hišniku na Aleksandrovi 10. 34406-6

Službodobiti

KNJIZNO OMARO
trodelno, moderne oblike, z bruenimi steki, 35x117, orehov furnir, odlično ohranjeno prodam za 10.000 lir. Naslov v ogl. odd. Jutra. 34407-6

Službodobiti

OKRASKE
za božično drevo, prodam. Kopaliska 2. 34408-6

Službodobiti

ZENSKE CEVLJE
sport, rjave, št. 38, ženske suknje št. 39, prodam. Igriška 6, dvoršče. Igriška ul. 3-1. 34409-6